

Visual Library Portal

Digitalisierung von Drucken des 17. Jahrhunderts

**Philogema De Auguribus Romanorum, Praeside ... Dn.
Georgio Caspare Kirchmaiero ... Ad D. Febr. Anno
M.DC.LXIX. In Auditorio Maiori Ventilabit Salomon
Stepnerus, Eibenst. Misnic.**

**Kirchmaier, Georg Caspar
Stepner, Salomon**

Wittebergae, 1669

VD17 12:155958Q

urn:nbn:de:s2w-2778

LIX

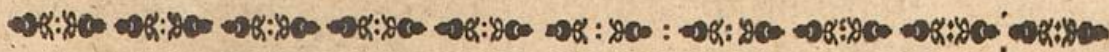
Q. B. F. F. F. Q. S!
PHILOLOGEMA
De
AUGURIBUS
ROMANORUM,

PRÆSIDE
VIRO
EXCELLENTISSIMO, AMPLISSIMO, CLARISSIMO
DN. GEORGIO CASPARE
KIRCHMAJERO,
ELOQV. IN FLORENTISSIMA WITTEB. ACAD.
P. P. CELEBRATISS.

DN. PATRONO, HOSPITE AC EVERGETA
SUMME SUSPICIENDO,

AD D. FEBR. ANNO M. DC. LXIX,
IN AUDITORIO MAJORI

VENTILABIT
SALOMON STEPNERUS,
EIBENST. MISNIC.

WITTEBERGÆ,
Typis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

AUGUSTINE

ROMANORUM

DN. GEORGIO CASARE

SAULOMON STEPHENUS

BONA SCÆVA!

Vùm præclara multa à primis ROMÆ Conditoribus, priscisq; habitatoribus inventa atqve constituta sint, dicente pro domo sua *M. Cicerone* §. I. tum nihil præclarius existimo, quàm quòd circa immortalium Deorum (ex ipsorummet mente loquor) cultum laboriosos adeò sese exhibuerint, ut præter fictitiorum Numinum multitudinem, magnumq; ædium sacrarum in omni Urbis angulo extructarum numerum; varios quoque hominum sacrificulorum ac sacerdotum excogitaverint ordines; quos suis, hinc inde, per totam urbem, distinctos muniis, summo omnes prosequebantur honore, ac reverebantur maximè: inter primos verò eâ de causâ Augurum numerabant collegium, quòd absque eorum consensu fausti quid geri non posse autumabant, uti inferiùs patebit dilucidius.

De iis itaque acturi in praesens, formulam quoque ex eorum disciplina natam fronti hujus proloqvii praemisimus: verbis eqvidem Romanis (ita namque invenies apud *M. Plaut.* in *Pseud.* prol. vers. 2. & *Act. V*, sc. 7, vers. 39. *Stich.* act. V, sc. 2. vers. 24. adi, si placet, *J. Gulielm. Verisimil.* lib. I, 4. pag. 260. *Tom. IV. Thesaur. Crit. Gruteri:*) sensu tamen verè pio ac Christiano prosperitatem hujus conatûs apprecati sumus. Quippe quùm nihil illi absque praefatione deorum inceperint magni; (unde nata illa seu dicendorum, seu agendorum exordia: **QVOD. BONUM. FAUSTUM. FELIX. FORTUNATUM. QVE. SIT. QVOD. SINE. FRAUDE. MEA. POPULIQVE. ROMANI. QVIRITIVM. FIAT. AUDI. JUPITER. FAVETE. LINGVIS.** Quorum innumera apud Scriptores habentur. v. *T. Liv.* lib. I, cap. 32. & 36. & lib. XXXIIX, c. 48. *P. Terent.* *Andr.* prol. vers. 24. *Q. Horat.* od. lib. III, 1, 1. & 14, 11. *P. Virgil.* *Ecl.* VI, 13. & *Aen.* V, vers. 71. *Jac. Pont.* annot. ad progymn. 43. lib. III. pag. 311. m. f. *Des. Erasmi.* *Chili.* fol. 548. 554. 555.) quidni & idem in quovis negotio observaremus meliora edocti Christiani?

TRI.

TRINVM igitur sollicitamus NVMEN,
Ipsum cœptis adesse ut velit nostris, suâque be-
nignâ gratiâ laborem fortunare præsentem!
Sit itaque

CAPUT I.

De

NOMINE AUGURUM.

§. I.

ETymologiam si spectemus Auguris vel Au-
gurii, (utriusque enim eandem putamus) quadru-
plex à Grammaticis suppeditatur ratio (1) Nonnulli enim ab
avium gestu, quasi *avigerem* deducunt; quòd omnis volantium
gestus observandus fuerit Cui favere derivationi statuisse non-
nullos memini, quod *Priscianus* Cæsariensis Grammaticus as-
ferat, *auger* nonnunquam dici solitum. (2.) *ab avium garritu*,
ut & (3.) *gestu* aliis derivandum videtur. (4.) *ab augendo* origi-
nem petivere quidam. Recensentur hæ sententiæ à *Pompejo*
Festo, *Isidoro* Hispalensi Orig. lib.IIX, cap.9. *Polydoro* *Virgilio*
de Invent. Rer. lib.I, cap.24. pag. m. 84. pr. *Natal. Comite* My-
tholog. lib.I, cap.16. pag.61. *J. Rosino* Antiqv. Rom. lib.III. c.8.
pag.274. *Wolf. Laz.* in Commentar. Reip. Rom. lib.III, cap. 12.
pag. 338. f. *J. Fungero* Etymolog. Trilingv. fol. 100. *J. Pontan.*
annotat. ad progymn. lib.IV, pag.885. *C. Becmann.* Orig. L. L.
Gerardo Joan. Vosio in Etymolog. L. L. fol. 55. B.

§. II. Concludit hoc in autorum dissensu laudatus mo-
dò *Vosius*, existimare se, ab augendo augurem deduci: & quùm
augurii tertiæ à fine syllabæ correptio garritum, ut à quo de-
duci queat, non admittere videatur, gestum arridere sibi ma-
gis dicit. Nobis quid de eâ re videatur, dicemus infra, differen-
tiamq; prius, quam inter augurium & auspicium faciunt non-
nulli, exponemus.

§. III. Quod ergò illam, quam assignant, concernit
distinctionem, (a.) quibusdam à cantu garrituque dicitur

avium : hoc autem à volatu. vid. *J. Pontan. symb. ad P. Virg. Æn. V. vers. 7. col. 1244. c. & ad lib. IX, v. 328. col. 1874. D. Isidor. Hispal. l. c. fol. 43. edit. Basil. anno 1489. Laur. Vall. Eleg. L. L. lib. VI, cap. 1. Auson. Pops. de different. Rer. & Verb. lib. I. voce AUGUR. W. Laz. in Commentar. R. R. lib. III, cap. 12.*

(β.) *Servio Mauro* Augurium est certarum rerum ex avibus inquisitio : Auspicium, quod à quibusvis rebus desumi potest. ad *P. Virgil. Æn. II., vers. 703. pag. m. 264. a. & ad lib. III, vers. 20. pag. 271. a.*

(γ.) Contrarium *Marcellus Nonius* defendit, cui Auspicium est inspectio avium, sive ora, sive gestus observet : Augurium contra quod rerum omnium conjecturas diligenter & prudenter complectitur. lege *J. Pontani symbol. ad Virg. Æn. V. l. c.*

(δ.) Auspicia nonnulli volunt in agris extra Urbem : Auguria in urbe capta nominari, de quo *J. Gutherius de Jure Pontif. lib. III, cap. 3.* Facit huc, quod *Isidorus Hispalensis* auspicia iter facientibus propria pronunciat l. II X, cap. 9.

§. IV. Veruntamen sit licet ratione primi ortus differentia, usus tamen nos docet, sapissimè inter se confundi, uti ex *Scaligero* notavit *Job. Lud. de la Cerda* ad *P. Virg. Æn. I, v. 391. fol. 78. a. 1. ad lib. II, vers. 699. fol. 258. b. 2. ad V, 523. fol. 567. ubi scilicet expressè auspicio augurium conjungitur vers. 534. Et sunt plurima præterea loca, in quibus pro quovis omine accipitur augurium. scil. Æn. lib. II. v. 703. III, 5. & 89. V, 7. VII, 259. X, 254. &c. vide *J. H. Bœcler. Disertat. Academ. IV, cap. 1. p. 179. f. 180. pr. Augustin. Niph. de Augur. lib. I. ubi & legere est, quæ ab auspicio, aruspicio, presagio, ostento, portento, prodigio augurium differat. cap. 1. pag. 4. pr. add. Isidor. Hispal. l. c.**

§. V. Stantibus tamen istis distinctionibus, juxta primam à garritu deducendum esset augurium : secunda utrilibet faveret originationi : tertia verò, uti & quarta opinio nullum adeò meretur calculum.

§. VI. Hisce præmissis, quid de quatuor derivandi viis nobis videatur, veniam bonorum omnium nobis polliciti proponamus. Quæ à garritu, ut & gustu desumitur, nimis, uti facile apparet, est restricta, cum ab utrisque volatus observatu per-

perquam necessarius, excludatur: ut itaque necesse non habeamus ad correptionem antepenultimæ confugere syllabæ, ac ob eam solam, nullius alius causæ mentionem injicientes, garrutum inde exterminare. Ea verò, quæ gestum selegit, & volatum, & gustum complectitur, & eâ de causâ, si garrutum includeret, optimum auguriorum diceretur etymon. Rationes autem, ob quas ab augendo laudatus deducat *Vossius*, nullæ sunt. Verba ejus, nî fallor, sunt: *In hocce auctorum dissensu de utraque voce (augurio & augusto) sententiam nostram proponamus. quod igitur ad augurii vocem attinet, non magis augur, quam auspex fieri ab augendo puto. Potius autem augurium q̄. avigerium quam avigarrium dici censeo, quia aliq̄vi produceretur antepenultima.* Etymol. L. L. l. c. Subscribat in hisce ei quicumq; velit: ipse sibi quasi repugnans (si tamen ipsemet Etymologici istius autor est) *G. J. Vossius* in Theologia Gentili ab avium garritu dictam existimat auguriorum disciplinam. lib. III. cap. 98. pag. 1260. f.

CAPUT II.

De

AUGURUM INVENTIONE, ET AD ROMANOS TRADUCTIONE.

§. I.

NOmen justo ordine sequitur Inventio: quæ, quùm Romanorum non sit, paulò altiùs inquiramus, operæ pretium erit. In hoc ergo amicè quasi conspirantes reperias harum rerum Scriptores, floruisse eam ex avibus aliquid futuri prænoscenti peritiam jamdudum apud *Cilices, Pisidas, Pamphilios, Phryeos, Persas*, à quibus ad *Lycios, Arabes, Græcos, Umbros, Thuscios s. Hetruscos & Elios*, tandemq; ad ipsos *Romanos* perducta fuerit. Primum hujus rei testimonium subministrat *M. Tullius* in de divinat. primo: *Cilicum & Pisidarum, inquit, gens, & his finitima Pamphilia, quibus nationibus præsumimus ipsi, volatibus avium garritug, ut certissimis signis declarari res futuras putant.* §. 2. pag. 350. B. Tom. IV. Adde, si lubet ejusdem libri §. 25. 91. 92. 93. 94. *Herod. Halicarnass.* lib. III, fol. m. 101, *Cl. Ælian.* de Var. Hist. lib. II, cap.

cap. 31. *M. Cicer.* de legibus lib. II. §. 33. de divinat. lib. II. §. 28. *Alexand. ab Alexand.* Genial. Dier. libr. V, cap. 13. circa med. *Onuphr. Panvin.* descript. Romæ lib. II. fol. 160. *Polydor. Virgil.* de Inventor. Rer. lib. I. cap. 24. pag. 84. pr. *Lamb. Hortens.* ad *M. Lucan.* Pharf. lib. I. vers. 583. fol. 125. 126. & ad vers. 600. fol. 132. 133. ad lib. VI. vers. 429. fol. 717. & ad *P. Virgil.* Æn. lib. I. vers. 377. ex citatione *C. Schrevelii.* *Leonh. Coqvæ.* ad *S. Aurel. Augustin.* de Civitat. DEI lib. II, cap. 25. lit. Z. pag. m. 255. edit. Francof. 1660. *Theodoretum* libr. I. contra Gentes ap. eundem. *J. Masen.* Spec. Imag. Verit. Occultæ lib. I, cap. 9. pag. 37. pr. *Censorin.* de die natali cap. IV. pag. 28. & ad eum *Fr. Lindenbruch.* pag. 35. *Lil. Gregor.* *Gyrald.* syntagm. de diis gentium XVII. fol. 661. *Commentat. ad Nazianzen.* pag. 201. a. b. 247. b. *J. Lud. Vivem* ad *S. A. Augustin.* de Civit. DEI lib. VI. cap. 3. pag. 581. lit. c. *Augustin. Niph.* de Augur. lib. I. præf. & cap. 10. pag. 23. *Andr. Domin.* *Floccum Pseudo-Fenestell.* lib. I. de Potestat. Roman. cap. 4. pag. 151. seqq. *Pompon. Letum* de Magistrat. Rom. libr. II, cap. 5. pag. 271. f. (junctim hos duos edidit cum *Raphaël. Volaterrani* libellis de Sacerdot. & Magistrat. Rom. notasq; addidit *Petrus Scriverius* in Republ. Rom. anno 1626. ante aliquot verò annos recudi fecit *Philipp. Carolus* in Antiquitatibus Romanis, Francofurti procuratis.) *Gerard. J. Vossum* in Theol. Gentil. lib. III. cap. 98. pag. 1261. pr. *Excell. DN. Præsidem* in Commentar. ad *C. C. Taciti* de German. cap. X. qui ad *Noachi* historiam refert originem paganæ istius superstitionis, cui *columba* ac *corvus* ex arcâ emissi ad cognoscendum aquarum diluvii defluxum ansam dederint.

§. II. De primo autem inventore variæ circumferuntur sententiæ. Fabulosa ætas *Parnassum*, *Neptuni* ex *Cleodorâ* Nymphâ filium, à quo *Musis* sacratum mons nomen acceperit, inventorem credidit, teste *Pausaniâ* in Phocic. fol. 321. *Prometheo* alii hujus ex avium volatu præfagii inventionem tribuunt, uti in hymno *Æschylis* de se ipso loquens introducitur:

Τρόπος δὲ πολλὰς μαντικῆς ἐσσίχησται,
Γαμψώνυχων τε πῆσιν οἰωνῶν σκεθρῶς
Διώγισ' ὅλινες τε δεξιοὶ Φυσίν. &c.

i. e.

*Modosq; multos vaticinandi repperi,
Tum diligenter qui volatus dexteri
Sint, quæ sinistræ nominentur alites.*

citante hunc locum *Natali Comite* Mytholog. lib. IV. cap. 6. pagin. 315. 316.

Alii *Cara* vel *Cari*, Regi *Cariæ* adscribunt, ut *C. Plinius* Hist. Natural. lib. IIX, cap. 56. *Alexand. ab Alexand.* Genial. Dier. lib. V, cap. 13.

Tagen an cum *Augustino Nipho* tutò apprehendere liceat, dubitamus, quum unanimi scriptorum plurimorum consensu aruspicinæ, non verò augurii ac auspicii autor prædicetur ap. *Th. Dempster.* à *Muresk* paralipom. ad *J. Rosin.* Antiqv. Roman. lib. III, cap. 8. pag. 276. a. b.

§. III. Verùm floruisse hos, quos dixi, omnes augurandi peritiâ, nemo unquam ibit inficias: hoc tantùm probandum, an primi fuerint inventores? nam Poëtarū fictiones nihil in præsens moramur: reliquis autē antiqvior longè nonnullis videtur illa ratio divinandi, quum in sacris Literis à *Mose* ejus fiat mentio, ubi consignatum habemus DEI mandatum
augur in te inveniatur non
: מַנְחֵשׁ בְּךָ יִמְצֵא לֹא *Deuteron.* cap. XIIX, vers. 10.
quod annumeratur cæteris evitandis ethnicorum superstitionibus.

§. IV. Quisquis interim extiterit superstitionis istius auctor; nos missis omnibus apud quos floruit, populis, *Etruscos* sumamus, sive *Thuscos*, quò nomine à Græcis ob frequentiora sacrificia insignitos docet *M. An. Lucani* Commentator, *Lambertus Hortensius* ad *Pharsal.* lib. I, vers. 583. fol. 125. B. Confer *M. Cicer.* de divinat. lib. I. §. 93. Hos ergo exercitatisimos cujuscunq; augurii aut portentii interpretes fuisse scimus ex *C. Barthio* ad *Cl. Claudian.* in *Eutrop.* lib. I, vers. 12. *L. Hortens.* loco jam citato. ita ut autores sese ac inventores jactaverint hujus peritiæ, à quibus concessum Romanis nobile ejusmodi munus, uti *Th. Dempsterus* refert ad *J. Rosin.* Antiqv. Roman. libr. III, cap. 8.

cap. 8. pag. 276. a. f. A quibus quum dubio procul *Romulus* eandem acceperit, ut condendæ Urbis augurium in *Palatino* monte, adversus *Remum* fratrem in *Aventino* constitutum ex duodenario vulturum numero ipse observârit, primos etiam per singulas recens conditæ Romæ regiones tres augures instituisse creditur vulgò. vide in hanc rem omnem *T. Liv.* lib. IV, c. 7. *M. Cicer.* de divinat. lib. I. §. 3. *Plutarch.* in *Romulo* fol. 31. c. 7. *Rosin.* Antiqu. Rom. lib. I, cap. 4.

§. IV. Obstare hisce nihilominus videtur *Cn. Camcleji* pro suis legibus ap. *T. Livium* oratio: *Pontifices*, inquit is, *Angures Romulo* regnante nulli erant: ab *Numa Pompilio* sunt creati. l. IV, cap. 4. Ut de *Pontificibus* nihil afferamus, dicimus, nobis jam non esse sermonem de augurali sacerdotio; sed de auguribus, qui extra quoddam viverent collegium sacrum publ cumque quippe ex *T. Livii* verbis facilè hoc patescit: nam accitus *Numa Pompilius* ut in Regem eligeretur, sicut *Romulus* auguratò regnum adeptus erat, de se quoque DEOS consuli iussit: inde ab augure, (cui deinde honoris gratiâ publicum id perpetuumque sacerdotium fuit:) deductus in arcem, in lapide ad meridiem versus consedit &c. lib. I. Ab V. C. cap. 18. Facit huc, quod *Th. Dempsterus* ad *J. Rosin.* Ant. Rom. lib. III, cap. 8. refert. vocatos alios majores, minores alios: alios publicos populi Romani *Quiritium* augures, privatos alios sive *Imperatorios*, quos domesticos habuissent *Augusti*, ut pro salute suâ excubarent, captantes sabinde auguria: confirmatque ex duplici marmore. pag. 277. a. pr. m. Confer in hanc rem *Lud. Carrionem* Antiquar. Lect. lib. I, cap. 14. in *Theaur. Critic.* *J. Gru-teri* Tom. III. *Barn. Brissøn.* de solenn. Pop. Roma. formulis l. b. I, pag. 124. pr. *Joh. Schild.* ad *C. Svet. Tranquilli* *Caligul.* cap. XII. pag. 397. b. m. f. ex *B. Briss.* adde inferiùs cap. VI. §. 8. β.

CAPUT III.

De

NUMERO AUGURUM.

§. I.

FUere primitus in tres sive ordines, s. regiones, s. partes, s. tribus, s. centurias, ab *Romulo* divisâ Roma constituti augures
(de

(de quo adeantur *T. Liv. Patav. l. I. ab V. C. c. 13. Plutarchus in vitâ Romuli. J. Passerat. ad S. Aur. Propertii Eleg. l. IV, I, 31. Onuphr. Panvin. Rom. l. b. II. Servius Honestus ad P. Virgil. Æn. V. vers. 560. fol. m. 210. i. pr. J. Pontan. symbol. ad P. Virgil. col. 1317. J. Lud. de la Cerda fol. 572. c. 1. Fr. Taubm. pag. 660. a. i. pr. Carol. Sigon. ad T. Liv. lib. X. fol. 126. 2. pr.) & singulis regionibus suis præerat. *Alexand. ab Alexand. Genial. Dier. libr. V, cap. 19. Onuphrius Panvin. l. c. fol. 160. Ald. Manut. de quæsit. per epistol. l. I, quæst. 9. Tom. IV. Thes. Crit. Gruteri pag. 203. Andr. Domin. Flocus de Potestat. Rom. lib. I, cap. 4. pag. 155. f. Pompon. Lat. de Sacerdot. Rom. lib. II, cap. 5. pag. 272. m.**

§. II. Quartum, accedente quartâ Urbi regione, cum Onuphrio adjectum ait, *Servio Tullo regnante, J. Rosinus. Adi Dionys. Gothofredi Histor. Antiq. de Româ lib. II. pag. 137. & seqq. Qvî verò ad eum pervenerint numerum, invenire haud potuimus. T. Livius expressè contradicit; quum imparem esse deceat numerum augurum, lib. X. cap. 6. Ast cum ipse causam ejus rei ignorare se fateatur liberè, nos etiam in inquirendâ aut diducendâ operosi esse nolumus. Confer J. Ludov. Vivem ad S. Aur. Augustini lib. VI. de Civitate Dei cap. 3. lit. c. pag. m. 581. pr.*

§. III. Placuit dein rogatione Ogulniâ, quinque adhuc de plebe addi, (cui à principio non patebat ad hoc sacerdotium aditus, solis concessum patriciis, de quo *T. Liv. lib. VI, cap. 41. ibiq; Carol. Sigonius fol. 97. i. n. Wilh. Godelevæus fol. 285. 2. f. & 304. i. m. 2. pr.*) ut ad novenarium excreverit eorum numerus. *Tit. Liv. lib. X, cap. 6. Andr. Domin. Floc. lib. I. de Potestat. Rom. cap. 4. pag. 155. f. 156. pr. Pompon. Latum lib. II, cap. 5. de Sacerdot. Romanor. pag. 272. m. Qvòd Alexander ab Alex. refert, cautum Scto, ultra novenarium ne asurgeret collegii numerus, merito, quum nulla ejus apud Scriptores fide dignos mentio occurrat, rejicitur ab Eruditis.*

§. IV. Mansit hic dein ad *L. Sulle Dictatoris Perpetui* usque tempora numerus, qui augurnm juxta ac Pontificum ampliavit collegia, ac ut quindecim essent, constituit, quemadmodum habet *Florus lib. LXXXIX. Jac. Pont. lib. IV, cap. 14. pag.*

gin. 873. a. f. Retentus dein creditur, quādiu augurum Romæ duraverit collegium, de quo inferius agemus.

§. V. Non enim cum *Genialium Dierum Scriptore* imponi nobis patimur, ad XXIV. auctum amborum numerum: inducto fortè *Liviana* Epitomes corrupto exemplari. v. *Rosin.*

CAPUT IV.

De

JURE AC RATIONE CREANDI AUGURES.

§. I.

Varia circa hoc caput sese exhibet omninò Romanorum variis temporibus constitutio. Fuit confirmato sacerdotio in more positum, ut defuncto uno, qui toti placeret collegio, in ejus locum surrogaretur: quod cum *Feticibus, Pontificibus, Septemviris Epulorum, & Quindecimviris sacrorum faciendorum* commune hoc habebat sacerdotium. vid. *J. Langlei O-tium Semestre.*

§. II. Non tulit id *Cneius Domitius*, Tribunus plebis, non ex infimâ plebe unus, iratus ob repulsam Auguratus, quam à collegio passus erat, de quo lege *Dionys. Gothofr. ad M. Cicer. orat. pro Leg. Agrar. contra Rull. §. 18.* Legem, quam tulit, his verbis recitatur à *Tullio*: *Atq; hoc idem de ceteris sacerdotiis Cn. Domitius, Tribunus plebis, vir clarissimus tulit, quod populus per religionem sacerdotia mandare non poterat, ut minor pars populi vocaretur: ab ea parte qui esset factus, is à collegio cooptaretur.* adde *P. Vellej. Patercul. lib. II, cap. 12. & ibi Anton. Thysium.*

§. III. Hanc *L. Sulla Felix*, rerum potitus statim antiquavit legem, atq; uti numerum, ita cooptandorum jus augurum pro lubitu correxit, ac collegiorum suffragiis novos creari voluit, teste *Asconio Padiano* in divinationis Commentario.

§. IV. Verùm uti *Domitiam Sulla* antiquavit legem, ita *Sullanam T. Labienus*, *Domitiam* reducens, idq; ut ajunt, *svastu*
C. C.

C. Cæsaris, qui aditum eò sibi præmunire ad auguratum capes-
sendum conatus fuerit.

§. V. Rursum post cædem *C. Cæsaris* ad collegia coo-
ptandorum jus sacerdotum retulit *M. Antonius Consul*, simili fe-
rè cum *C. Cæsare* consilio, quò scil. ad Pontificatum (ejus nam-
que & auguratùs eadem in hoc negotio erat ratio:) gener *M.*
Emilius Lepidus in *Cæsaris* locum faciliùs eveheretur.

§. VI. Anno insequenti, ubi omnes *M. Antonii* leges ex
Scto abrogabantur, uti ex *Cicerone* & *Dione* colligere licet, hæc
quoque de sacerdotiis quam tulerat, intercidit, revocatâ, quæ jus
id plebi deferebat, Domitiâ.

§. VII. Tertiò tandem & ultimâ vice abrogatâ hâc le-
ge Domitiâ collegiorum primò, Rominanorum dein Impe-
ratorum arbitrio, quædiu sacerdotium id florebat in Urbe,
novi augures cooptari cœpisse leguntur. Ita præter *J. Rosin.*
quem sequimur, *Onuphr. Panvin.* lib. II. fol. 161. 162. *Carol. Sigonius*
de Antiquo Jure Italiæ lib. I, 19. *Valent. Förster.* de Jure Roman.
Civ. lib. I, 26. num. 45. 61. 83. 84.

§. IIX. Solemne creationis erat, aves consulere, & num
fausta vel infausta portenderent, accuratè observare: sinistro
verò oblato auspicio statim in augurum adscribere numerum,
qui destinatus ei erat functioni. Lege *Alex. ab Alex. Genial. Dier.*
lib. V, cap. 19.

§. IX. Sequēbatur hoc, *aditialis cæna*, ab *aditu* sortita
nomen: sive *adjicialis*, ut nonnulli malunt, ab *adjiciendo* dicta:
(dubio procul ad morem *pontificalium* dapilis, & ad *Saliarem*
modum opipara, quæ *Pandæsia* aliàs vocatur; teste *Cal. Rhodig.*
Antiq. Lætion. lib. IX, cap. 12, in princip. Confer. *Q. Horat. Od.*
I, 37. vers. 2. 3. II, od. 14. 28. v. *Desid. Erasm.* Chiliad. fol. 457. 458. 673.
pr. a. *J. Pontan.* ad progymn. lib. IV, 14. pag. 887. & ad IV, 41. pa-
gin. 1060. pr. *Cic.* ad Attic. lib. V, 9.) à recens creato augure præ-
beri solita. v. *Wolffg. Laz.* in Comm. Reip. Rom. lib. III, c. 12. fol.
340. m. *August. Buchner.* voce Jacio. *M. Cic.* Epist. fam. lib. VII, 26.
ibiq; *Dionys. Gothofred. C. Plin. Histor. Nat.* lib. X, cap. 20. & in eum
J. Dalechamp. lit. c. pag. 457. f. 458. Maximè illustris locus est
Aurelii Macrobii Ambrosii Theodosi Saturnal. libr. III, cap. 13.

pag. 227. m. f. de *Lentulo* inaugurato cœnam illam de more co-
quente. & ex eo *Gv. Panciroll.* Rer. Deperdit. lib. I. tit. 51. pag. 241.
Adde *H. Salmuth.* ad ejusd. l. II. tit. 2. p. 107. a. *Jac. Pont.* ad prog.
41. lib. IV. pag. 887. m. *J. Th. Freig.* ad *J. Lud. Vivem* pag. 202. *D.*
Erasmi Chili. fol. 446. b. pr.

CAPUT V.

De

ORDINE AC DIGNITATE AUGURUM.

§. I.

Collegium Romæ habuisse augures, ex omnibus patescit.
Conferantur modò *C. Plinius* Histor. Nat. libr. IIX. cap. 26.
M. Plaut. Menæchm. act. I, sc. 2, vers. 54. *Wolffg. Lazius* in Com-
ment. Reip. Rom. l. III, cap. 20. fol. 340. m. f. *Augustinus Niphus*
de Augur. lib. I, cap. 15. pag. 34. num. 2. *Andr. Domin. Floccus* de
Potestat. Roman. lib. I, cap. 4. pag. 155. m. Ordo autem & di-
gnitas, reverentia item inter eos & publica quæ fuerit, videa-
mus: nam magnam admodum fuisse, nemo ignorabit ferè.

§. II. Ætate cæteros qui anteibat omnes, præerat reli-
quis, & *Magister* vocabatur *Collegii*: prælatus omnibus aliis, li-
cet alibi in summo honorum constitutis loco. In augurum
quippe (inquit *Alex. ab Alex.*) collegio illud præcipuè serva-
tur, ut sicut quisque ætate præcedit, ita maximè principatum
teneat: quippe inter augures majores natu etiam his, qui cum
imperio sunt, præferri solent. *Genial. Dier.* libr. V, cap. 19. pa-
gin. 292.

§. III. Jam verò dignitas eorum facillè maxima erat.
Exceptis namque Pontificibus, primum inter sacerdotes reli-
quos sat multos obtinebant locum, uti testatur *J. Gutherius* de
Jure Pontific. lib. I, 3.

§. IV. Alii sacerdotes simul ac malefacti cujusdam con-
vincebantur, suo deturbabantur loco: hi verò vel manifestis-
simis in facinoribus deprehensi sacerdotium deponere nullo
poterant modo. vid. *Alex. ab Alexand.* l. c. *Jac. Pontan.* progymn.
l. IV,

I. IV, 14. Jul. Langlai Otium semestre l. XIII, c. 1. p. 730. Hujus rei
 causæ ex Plutarchi Cheronei Qv. Rom. f. Probl. IC. sic expediuntur:
 Διὰ τί τῶν ἄλλων ἱερέων τὸν καταδικασθέντα καὶ φυγόντα παύον-
 τες, ἔτερον αἰρῶνται, ἢ δὲ αὐγῆρα, ἕως ζῆ, καὶ ἵπτι τοῖς μεγίστοις
 αἰδικήμασι καταγῶσιν, ὅκ ἀφαιρῶνται τὴν ἱερωσιώην; (αὐγῆ-
 ρας δὲ τὸς ἵπτι τῶν οἰωνῶν καλῶσι) πότερον, ὡς ἐνιοὶ λέγουσι, βέ-
 λοντα μηδένα τὰ τῶν ἱερέων ἀπόρρητα γινώσκειν, ὅς ὅκ ἐστὶν ἱερεὺς;
 ἢ κατελημμένον ὄρκοις τὸν αὐγῆρα μηδὲν φράσειν τὰ τῶν ἱερέων,
 ἀπολύσαι τῶν ὄρκων ἔθελαι ἰδιώτῳ γινόμενον; ἢ τιμῆς ὅκ ἐστὶν,
 εἰδὲ δὲχῆς, ἀλλὰ ἵπτισημῆς ὄνομα καὶ τέχνης, ὁ αὐγῆρα; ὁμοιον ἐν
 τῷ τὸν μασικὸν ἀποψηφισάτω μασικὸν μὴ εἶναι· καὶ τὸν ἱατρὸν,
 ἱατρὸν, τὸ κωλύειν μάντιν, ἀφελῆσαι μὴ διωαμένοις τὴν διωά-
 μλω αὐτῶ, καὶ ἀφελῶνται τὴν περὶ σηγορίαν. ἄλλον δὲ εἰ καθιστά-
 σιν, εἰκώτως τὸν ἐξ δὲχῆς ἀριθμὸν τῶν αὐγῆρων φυλάττοντες.
 i. e. ex Interpretat. Guliel. Xylandri: Quid causæ est, quòd
 cum alios sacerdotes in locum damnatorum atq; solùm vertere
 jussorum, sacerdotioq; privatorum sacerdotum sufficiant: soli
 auguri, etiamsi summorum flagitiorum compertus habeatur,
 non abrogant sacerdotium, quandoq; vivit? An quòd sacro-
 rum arcana à quoquam, qui sacerdos non sit, cognosci nolunt?
 Aut quia jurejurandi, quo sanxit, se nemini disciplinam istam
 traditurum, eum abrogat à dignitate factum privatum solve-
 re nolunt religione? Aut non magistratus vel dignitatis; sed
 scientiæ artisq; nomen est augur? ut qui vatem, ne vates sit,
 prohibere conetur, perinde agat, ac si musico ne musicus, aut me-
 dico, ne medicus sit, velit edicere: quùm ut maximè titulum de-
 roget, scientiam tamen adimere non possit. Alium porrò non
 creant, quòd numerum augurum ab initio constitutum retinere
 volunt. fol. 284. D. E. Tom. II.

§. V. Ad reverentiam refer quoque, quòd ulcere affe-
 ctus ab augurio captando abactus fuerit, ne res scilicet, ut
 ipsis quidem videbatur, adeò veneranda turpi aliquo mor-
 bo fœdaretur, ut idem Plutarchus habet Problem. LXXIII.

Διὰ τί δὲ ἀπέριητο τοῖς ἔλκῃ ἔχουσιν ἱερεῦσιν ἐπ' οἰωνῶν καθίζε-
 εσται; πότερον καὶ τὸ σύμβολόν ἐστι ἢ μηδὲν δακνομένους, μηδὲ οἰου
 ἔλκῃ ἴδιον καὶ πάθῃ ἔχοντας ἐν τῇ ψυχῇ, τὰ θεῖα χρηματί-
 ζειν, ἀλλὰ ἀλύπτες καὶ ἀκεραῖες καὶ ἀπεισπάστους ὄντας; ἢ κα-
 τὰ λόγον ἐστίν, εἰ μήτε ἱερεῖω χηρήσαιο ἂν τις ἔλκῃ ἔχοντι πρὸς
 θυσίαν, μήτε ὀρνισι πρὸς οἰωνισμόν, ἢ μᾶλλον ἐφ' ἐαυτῶν φυ-
 λάττεσθαι τὰ ποῦσα, καὶ καθαρὰς γενομένους καὶ ἀσινεῖς καὶ ὀλο-
 κλήρους, ὅτι τὰ παρα τῶν θεῶν σημαίνόμενοι βαδίζουσιν; τὸ
 γὰρ ἔλκῃ ἔσκε πώρωσις τις εἶναι καὶ μiasmὸς τῷ σώματι.
 quæ ita vertit Xylander: *Cur interdicitur auguri, si ulcus
 haberet, aves observare? An id quoque argumento est, animo
 ab omnibus molestiis ac quasi ulceribus ac moribus vacuo since-
 roque & ocioso deberi sacras res tractari? An rationi consenta-
 neum est, cum neque victimam aut avem ulcerosam usurparet
 quispian rei sacre faciundæ gratiâ, capiendive augurii: mul-
 tō magis ipsos augures curare, ut puri sincerique & integrè
 ad divina indicia observanda se conferent? Ulcus enim vi-
 detur quædam esse mutilatio & pollutio corporis.* fol. 281. B. C.
 Tom. II. Adde *Alex. ab Alex. Genial. Dier. lib. V. cap. 19. Jacob.
 Pontan. progymnas. lib. IV, 14. pag. 873. b. pr. Augustin. Niph. de
 Augur. lib. I, cap. 15. num. 3. pag. 34.*

§. VI. Nec parum juvebat auctoritatem, quòd qui ad
 Reipublicæ sedebant clavos, auguratum simul gerebant. *T. Grac-
 chus* consulerat & augur. *M. Cic. de Natur. Deor. lib. III. §. 10.
 II. de Divinat. lib. I, §. 36. Amphiloehus & Marsus Reges & au-
 gures ap. eundem de divinat. lib. I, §. 88. 95.* Ipse, ne in enume-
 randis omnibus auguribus in consulatu multus sim, *Tullius* Con-
 sulatum cum auguratu conjunctum gerebat, & alioqui peritus
 admodum artis illius introducit. vide lib. I. de leg. §. 30. (ver-
 ba paulò inferiùs adducemus) *Wolfg. Laz. de Constitut. Reip.
 Roman. lib. III, cap. 12. fol. 339. S. Aurel. Augustin. de Civit. DEI
 lib. IV, cap. 30. & ibid. J. Lud. Viv. lit. a, pag. 474.* Et hoc à mul-
 tis retrò sæculis observatum videmus. Namque à *P. Virgil.* in-
 troducitur,

Rex

Rex idem, & Regi Turno gratisimus augur.

Æn. IX, vers. 327. lege ibi *Hortensium* ex citatione *C. Schrevelii*. Confer de Rege *Anio*, Phœbiq; sacerdote *P. Virgil.* *Æn.* lib. III. vers. 80. Apud *C. C. Tacitum Germanicus* describitur, ut Imperator auguratu & vetustissimis cærimoniis præditus. *Annal.* lib. I, cap. 62., §. 4. & lib. II, cap. 83, §. 2. Nec quisquam Rex *Persarum* potuit esse, qui non ante magorum disciplinam scientiamq; perceperit, ait *M. Tullius* de divinat. lib. I, §. 91. *Romulum* cum *Remo* fratre, successoremq; *Pompilium Numam*, ut de quorum satis constet augurandi periciâ, lubens prætereo. vide *J. Rosin.* III, 18. *L. Cal. Rhodig.* Lect. Antiqu. lib. IIX, cap. 1. fol. m. 281. pr. *Andr. Domin. Flocc.* de Potest. Roman. libr. I, cap. 4. pag. 155. pr. Adde de regibus *Asiæ*, ejusq; filio, de *Martiis* fratribus, de *Polybo Corinthio* *M. Cicer.* de divinat. lib. I. ubi hęc concludit *Epiphonemate*: omnino apud veteres qui rerum potiebantur, iidem auguria tenebant: ut enim sapere, sic divinare regale ducebant, ut testis est nostra civitas, in quâ & Reges augures, & postea privati eodem sacerdotio præditi rempublicam religionum auctoritate rexerunt. §. 89.

§. VII. Quanti porrò fecerint hanc divinandi rationem, vel hoc firmat, quod sex, quotannis (ut habet *M. Cicero* de divinat. lib. I, §. 92. & eum dubio procul sequutus *Jac. Pontan.* progymn. IV, 14.) aut duodecim, (ut *Tb. Dempsterus* ait,) de principum filiis singulis *Etruriæ* populis, (apud quos apprimè floruisse superius audivimus:) in disciplinam tradiderint Romani, ne ars tanta propter tenuitatem hominum à religionis auctoritate abduceretur ad mercedem atq; quæstum.

§. IIX. Apud *Des. Erasmi Roterod.* in adagior. Chiliadibus legitur, coronatum ante aciem incessisse olim augurem, neque fas fuisse, telis hunc impeti, tanquam virum sacrum ac summopere venerandum: ut & inde in proverbium abiisse credatur, OMITTE VATEM. fol. 432. a. f.

§. IX. Licetorem quoq; auguri, ut & aliis sacerdotibus in publicum prodeuntibus, ut summoto populo liber pateret incessus, concessum ex *Alex. ab Alexand.* patet lib. V, c. 19. ubi auguri, sicut Pontifici Maximo licetorem additum fuisse asserit. &

ex *M. A. Senecâ*, Rhetore, qui Vestali à lictore præeunte populum viâ cedere iustum refert. in Sacerdote prostituta. s. controvers. II. fol. 72. 73. Huic ergo sacerdotio, quod longo ab Auguribus distabat intervallo, si is habebatur honos, quod auguribus non habitum censeamus, non video.

§. X. Ad augendam quoque dignitatem nomina sibi Deorum indidisse, ut alius *Augur Hercules*, alius *Augur Mercurius*, alius *Augur* vocatus sit *Saturnus*, perhibentur è monumentis à fideissimo eorum exhibitore *Wolff. Lazio* libro sæpius citato fol. 339.

§. XI. Autoritatem porrò Augurum, cui tota subiecta erat Urbs. ne propriis describamus verbis, *Tullium* audiamus de hac re ita disserentem: *Sunt ad placandos deos alii (sacerdotes) constituti, qui sacris præsentibus: ad interpretanda alii prædicta vatum, neq; multorum, ne esset infinitum, neq; ut ea ipsa, quæ suscepta publicè essent, quisquam extra religionem nõset. Maximum autem & præstantissimum in Republica jus est augurum, cum est auctoritati conjunctum. Neq; verò hoc, quia ipse sum augur, ita sentio: sed quia sic existimare nos est necesse. quid enim majus est, si de jure quæremus, quàm posse à summis imperiis & potestatibus comitia tollere? concilia vel instituta dimittere, vel habita rescindere? quid gravius, quàm rem susceptam dirimi, si unus augur aliter dixerit? quid magnificentius, quàm posse decernere, ut magistratu se abdicent consules? quid religiosius, quàm cum populo, cum plebe agendi jus aut dare, aut non dare? quid? legem si non jure rogata est, tollere? ut etiam decreto collegii, ut *Livias* consilio *Philippi* consules & augures nihil domi, nihil foris per magistratus gestum, sine eorum auctoritate posse cuiquam probari? de Leg. lib. II, §. 30. & 31. Hinc & idem in, de Natura Deorum, secundo, de præsentia Numinis ex auguriorum oblatione cognoscenda eò firmat auctoritatem, quod infaultè processerint negotia, contemptis, ludibrioq; habitis auspiciis: inducens *P. Claudium*, qui, cum pulli non pascerentur, mergi eos jus sit, ut*

quo-

quoniam esse nolent, biberent! classe dein devictâ risus istius pœ-
 nas luerit: *L. item Julium, Aetium Navium, C. Flaminium, & T.*
Gracchum: qui cum vitio creâisset consules (de qua formulâ
B. Briffon. de solenn. Pop. Rom. verbis lib. I.) ipse confitebatur:
Augures rem ad senatum: senatus ut abdicarent: Consules abdic-
averunt: quæ quærimus exempla majora? Vir sapientissimus, atque
haud scio, an omnium præstantissimus peccatum suum, quod celari po-
tuit, confiteri maluit, quàm herere in republicâ religionem: Consules
summum imperium statim deponere, quàm id tenere punctum tempo-
ris contra religionem. Magna Augurum auctoritas! §. 7. 8. 9. 10. 11.
Adde lib. II. de Leg. §. 21. T. Liv. ab V. C. lib. I, cap. 36. Q. Curtium
lib. VII, cap. 7. §. 8. C. C. Tacit. Annal. lib. XI. cap. 27, §. 2. & lib.
XV, cap. 37, §. 5. Histor. lib. I, cap. 84, §. 8. & lib. III, cap. 72. §. 1.
Dionys. Halicarnass. Antiquitat. Roman. lib. II, cap. 6. Andr. Ho-
toman. de Vet. Rit. Nuptiar. Observat. cap. 12. pag. 253. 254. 255.
Andr. Domin. Flocc. de Potestat. Roman. lib. I, cap. 4, pag. 155. pr.
Pompon. Lat. de Sacerdot. Rom. libr. II, cap. 5, pag. 271. f. 272. pr.
Raphaël. Volaterran. de Magistrat. & Sacerdot. Roman. libr. II.
pag. 298. m. Reinhart. Lotich. ad Aphthon. Sophist. pag. 78. m. Au-
gustin. Niph. de Augur. lib. I. præfat. & cap. 10. pag. 23. Barnab. Bris-
son. de Ritu Nuptiar. pag. 37. 38. 39. J. H. Bœcler. Dissert. Academ.
IV, cap. I, pag. 180. f. 181. pr. Joh. Schild. ad C. Sveton. Tranqvill.
Octav. Aug. cap. 21. p. 132. a. f. 6. pr. Wolfg. Laz. Comment. Reip.
Rom. lib. III, cap. 12. fol. 339.

§. XII. Ortam autem apud Latinos hanc grandem su-
 perstitionem esse, bonæ notæ Scriptores ex *Accii Navii* factio,
 qui novaculâ cotem dissecuisse dicitur, contendunt. Res illa
 ita se habet: *Animadvertens (Accius Navius Tarquinium)*
Regem inauspicatò quædam constituentem, reprehendit, nisi quæ
aves addixerint, fieri quicquam noluit. Irâ tum motus Rex,
eludensq; artem, (ut ferunt) agetum, inquit, divine tu inau-
gura, fierine possit, quod nunc ego mente concipio. Quùm ille
in augurio rem expertus profectò futuram dixisset; At qui hæc
animo agitavi, inquit, te novaculâ cotem discissurum: cape hæc
& perage, quod aves tuæ fieri posse portendunt. Tum illum

haud cunctanter dissecuisse ferunt. Statua Accii posita capite
 velato, quo in loco res acta est, in comitio, in gradibus ipsis ad le-
 vam curiae, fuit: cotem quoque eodem loco sitam fuisse memorant,
 ut esset ad posteros miraculi ejus monumentum. Augur iis certe
 sacerdoti quoque augurum tantus exinde accessit honos, ut nihil bel-
 li domique postea nisi auspiciatò gereretur: concilia populi exerci-
 tusque vocati, summa rerum, ubi aves non admisissent, dirimerentur.
 Hucusque; T. Livius ab V. C. l. I, c. 36. Referunt eandem rem M. Cice-
 ro de div. nat. l. I, §. 32. 33. de leg. l. II, §. 33. L. An. Florus l. I, c. 5. Valer.
 Maximus lib. I, cap. 4. C. Plin. Histor. Nat. lib. XXXIV, cap. 5. Dio-
 nys. Halicarnas. lib. III, cap. 94. Raphaël Volaterranus lib. XIII, &
 XXIX. it. de Sacerdot. & Magistrat. Roman. libr. II, pag. 298. pr.
 Polydorus Virgilius de Inventor. Rer. lib. I, cap. 24. pag. m. 85. pr.
 Laëtant. lib. I, cap. 8. & lib. II, cap. 7. Blondus lib. I, Romæ Trium-
 phantis. Andr. Domin. Floccus de Potestat. Rom. lib. I, c. 4. p. 154. f.
 Lud. Cel. Rhodigin. Lectio. Antiqu. lib. X. cap. 17. fol. 376. f. Wilb.
 Godelevaeus ad T. Liv. libr. I, l. cit. Camers. ad L. Flori locum lau-
 datum.

§. XIII. Nec omittenda A pollinis tutela, in quâ augu-
 rum credebatur esse collegium. Nam quum peritus admodum
 ipse perhibeatur augur ab Horatio Flacco & P. Virgilio: illo qui-
 dem Od. lib. I, 2. vers. 12.

Nube candenteis humeros amictus Augur Apollo.
 & Carm. Saecul. vers. 61.

*Augur & fulgente decorus arcu
 Phœbus &c.*

Ab hoc verò Æneidos lib. IV, vers. 376.

-- -- -- *Nunc Augur Apollo. &c.*

iis quoque præfuisse, suamque in tutelâ habuisse vult Commentator,
 Pertinet eodem, quod Andreas Tiraquellus de Æsculapio,
 quem Apollinis nomen gerere multis firmat, refert, Apollo-
 dorum in iis libris, quibus titulus sit *ἄσκληπιος*, asserere, Æscula-
 pium & divinationibus, & speciatim auguriis præesse. de No-
 bilitate cap. XXXI, §. 17. fol. 240. m.

§. XIV.

§. XIV. *Augustinus* tandem *Niphus* in suis de hoc sacerdotio Commentariis *viris tantum illustribus proprium conceditum* refert; ac si scilicet *abjectis personis, neque boni quicquam, neque mali portenderent aves*. Lege cap. 4. libri de Auguriis prim. pagin. 8. m. f. Refer eò, quod in antecedentibus retulimus, plebejis initiò nullum patuisse ad hoc sacerdotium aditum, solis patriciis proprium, donec rogatione *Ogulniâ* quinque adderentur de plebe, uti c. III, §. 3. ex *T. Livio, Car. Sigonio & W. Godelevæo* vidimus. Addatur *Andr. Tiraqvell. de Nobilit. cap. XX. §. 12. f. 136.*

CAPUT VI.

De

OFFICIO AUGURUM.

§. I.

IN eo situm hoc erat, ut ex quinque istis vulgatis rebus, ex fulminibus, ex volucris, ex bipedibus, ex quadrupedibus, & ex diris, sive ostentis aut ominibus quibusdam negotiorum, quæ non parvi essent momenti, prosperum successum vel infausum prænoscerent ac annunciarent: Vide in hanc rem *Rab. Mosen Maimoniden* de Idolol. cap. XI, §. 4. pag. 145. & ad eum locum *Dionys. Vossum* pag. 146. 147. ejusdemque Parentem, *Ger. Joann. Vossum* in Theolog. Gentil. libr. III, cap. 98. pagin. 1260. *Joh. Ludov. de la Cerda* ad *P. Virgil. Æneid. lib. III, vers. 361. fol. 320. E. 379. a. 1. & 2. & ad lib. X, vers. 176. fol. 435. num. 18. Joh. Ludov. Viv. ad S. Aurel. Augustin. de Civ. Dei lib. III, cap. 21. pag. 341. pr. Augustin Niph. de Augur. lib. I, cap. 10. pag. 23. f.*

§. II. Sed & ex aliis rebus captata legimus auguria: ut puta ex piscibus; quâ super re *Plutarchus* audiendus nobis in libello de solertiâ Animalium, in hæc verba differens: *Μηδὲ τῆς πολυτιμῆτε μαντικῆς ἀμείρον τὸ τῶν ἐνύδρων γένος, μηδὲ ἀγέραςον. ἐπεὶ καὶ ὡς Σέρων πυνδαριόμῳ κώμῳ ἐν τῇ Λυκίᾳ φελλὰ μετὰ ξύ καὶ μύραν, κατεζομένους ἐπὶ ἰχθύσιν, ὡς ὡς οἰωνοῖς, διαμαντεύουσαι τέχνη ἰνὶ καὶ λόγων λέξεις, καὶ φυγῆς, καὶ διώξεως αὐτῶν ὀπισθοπᾶντας. Neque preciose illius divinationis (vertit *Guliel. Xylander*) exfors est aquaticæ animantium ge-*

nus, neque suo honore caret: quando etiam apud Suram (pagus is est Lyciae inter Pbellos & Myra:) audio homines piscibus asfidere, ex iisq; arte quadam, tanquam ex avibus presagia futurorum captare. Tom II. Operum fol. 979. B.

§. III. Notat praeterea, & tanquam de noviter invento aliquo gloriatur *Th. Dempsterus à Muresk* in Paralipom. ad *J. Rosin*. Antiquitat. Roman. lib. III, cap. 8. pag. 277. b. pr. ex ventis captata auguria: firmaturus hanc rem ex *P. Statii Papinii* verbis lib. III. Thebaid. vers. 665.

-- -- -- *Ventisq; aut alite visâ
Bellorum proferre diem.*

adducens veteris Interpretis, *Lucretii Grammatici*, notas: solent augures ventorum flatibus futura cognoscere. Refertq; huc illud, quod Veteres Ventos deorum putaverint quasi quosdam internuncios, vota hominum precesq; ad eos deferentes: quæ verò irrita cadebant, neq; ex animo eveniebant, ea à ventis dissipata, & ad deos non perlata crediderint, aut in longinquas regiones averta, & procul exportata autumaverint: & inde, quæ avertati fuerint, aut evenire noluerint, ventis differri dissipariq; exoraverint. Cujus quidem rei vestigia sat multa habemus apud præstantissimos Scriptores. *P. Virgil*. Ecl. III, vers. 72. *Æn*. IX, vers. 303. X, 652. XI, vers. 794. *Culic*. vers. 375. *M. Catull*. Carm. LXV, vers. 147. *Alb. Tibull*. lib. III, eleg. 4. *S. Aurel. Propert*. lib. I, el. 16. & lib. II, eleg. 7. *Q. Horat. Flacc*. lib. I, od. 26. vers. 3. *P. Ovid*. Metamorphos. lib. X, fab. it. 83. *Commentat*. ad loca Poëtarum citata. *Jacob. Pontan*. progymn. lib. I, 18. *Des. Erasmi Roterod*. Chiliad. fol. 356. b. pr. & 541. b. m. *Adrian. Turneb*. Adversar. lib. I, cap. 23. col. 26. m. f. *Petr. Victor*. lib. XXX, cap. 18.

§. IV. Verùm *C. Barthius* in suis ad *P. Papinii* l. c. Animadversion. refutat illam lectionem nec ejus meminit explicationis: absurdum quippe putat, ventum videri, quod nemini unquam contigerit mortalium: mavultq; unâ extrusâ literâ *venis* legere, ut ad aruspicinam, sive extispicium (h. e. extorum inspectionem) referatur, ipsi ut videtur commodius.

§. V. Placet hæc *C. Barthii* animadversio; non omninò tamen illa displicet *Th. Dempsteri* annotatio: quùm *to videri* impro-

impropriè sæpè accipiatur pro eo, quod *observare*, sive *cognoscere*, aut *experiri* aliàs dicitur, etiam oculorum si non accedat usus. ut ap. *M. Plaut. Trinum. act. III, sc. Sta illicò. vers. 72.*

Scio equidem te, animatus ut sis: video, subolet, sentio.

Confer *P. Virgil. Culic. vers. 455.* ita pro *curare*, *providere* sæpiùs usurpatum ap. *M. Plaut. P. Terent. M. Ciceron. P. Ovid.* reperies in *Lex. Crit. Phil. Parei pag. 1295. b. f. 1296. a.* Jam, pro *sensu olfactus* explicant illud *Comici Sarsinatis* in *Milite Glor. Act. IV, scen. 6, vers. 44.*

Naso pol jam plus videt, quàm oculis.

Cujus notionis & *edere* & *bibere* accipi ajunt. v. *P. Parei Lex. citat.* Patet ergò, impropriè sæpiculè ab optimis Scriptoribus hoc vocabulum accipi: nec ejus gratià hanc augnrandi speciem rejiciendam.

§. VI. Sed, quid operosi fumus in evolvendâ verbi hujus significatione? Ipsa nos docent auguria in stricto admodum significato non semper accipi: quippe & *tonitrua* ab auguribus observata accipimus: (quod vel ex obvio hòc versiculo firmari potest:

Cùm tonuit levum benè tempestate serenâ.

it. illo *P. Virgilii Æn. II, vers. 692.*

*Vix ea fatus erat senior; subitoq; fragore
Intonuit levum &c.*

aliisq; locis quàm plurimis:) Non ergò omnia auguria videbantur: nec ob solum vocabulum *videre* observationem illam spernendam omninò putamus, modò alii ejus mentionem faciant auctores. Ast, quid? si auspicia hæc ventorum eò referamus, quod in captandis auguriis accendere amaverint lucernas, non adopertas, ut cognosceretur, num ventus flaret, qui avem impediret in volando auguralem? uti capite sequenti ex *August. Nipho & Plutarcho* adducemus §. II.

§. VII. Verùm ne de ventorum disceptantes auguriis ventis quoq; verba dare videamur, uti prudenter monet *Paræmiographus* (fol. 327. b. m. 337. a. f. b. pr.) officium augurale ex ipsâ augurali lege cognoscamus, *M. Cicero* quam nobis exhibet in *de Legibus secundo: Interpretes autem Jovis Optimi Maximi, publici*

blici augures signis & auspiciis postea vidento, disciplinam tenent. Sacerdotes vineta virgetaq; & salutem populi auguranto: quiq; agant rem duelli, quiq; populare auspicium pramonent, illiq; obtemperanto: Divorumq; iras provident, iisq; parento: urbemq; & agros & templa liberata & effata habent. §. 20. & 21. Et lib. III. Auspicia servant. Est autem boni auguris, meminisse maximis reipublica temporibus praesto esse debere: Joviq; Optimo Maximo se consiliarium atque administrum datum, caeliq; partes sibi destinatas esse traditas, è quibus saepe opem referre possit. §. 45.

§. IIX. Ex priori Tullii loco hæc observare libuit: (α) Interpretes Jovis vocari augures, quod aves Deorum crederentur esse internuntia, uti in secundo Ciceroniano allegato consiliarios appellari videmus. Vid. ex Ammian. Marcellin. Th. Dempst. ad J. Rosin. lib. III, cap. 8. it. quæ nos paralipom. primo in principio statim adferimus.

(β.) Publicos vocari augures, quod ad confirmandum ea valet, quæ ex Th. Dempstero de publicis & privatis, majoribus & minoribus auguribus adduximus superius, & ex aliis auctoribus firmavimus cap. II, §. ult.

(γ.) Verba illa (salutem populi auguranto) de augurio salutis quod vocabatur aliàs, accipienda, de quo brevitatis ergò evolvatur Wolfg. Laz. in Commentar. Reipubl. Roman. lib. III, c. 12. fol. 342. &c. C. C. Tacitus Annal. lib. XII, cap. 23, §. 2. B. Briffon. de solenn. Pop. Rom. formul. lib. I, p. 120. pr.

(δ.) Scriptio verbi (optemperanto) probari potest ex duobus istis, opsonium & opstetrix: quorum illud ap. Q. Horat. habemus lib. II, Sat. 2, vers. 41. edit. C. Schrevelii: hoc verò laudatus Commentator notat ad P. Terent. Andr. act. I, sc. 5. vers. 64. p. 48. b. m.

(ε.) Templa autem & effata, quæ sint nominata ab auguribus, in sequenti mox capite, ubi de augurandi ratione, quantum invenire licuit, adducemus, explicabimus.

§. IX. Ad augurale officium illud quoque addendum venit, quod omnibus alicujus momenti negotiis publicis interesse, & de cælo servare, utrum addicerent aves fausta portendentes, augurem decuerit: verum res ex se ipsa clarior nullam indiget probatione. Hoc tantum monendum censemus, in comitiis

mitiis centuriatis à diversis diversa auguria diversâ procul dubio ratione captari solita, aliâ scil. ab auguribus, aliâ verò à magistratibus, qui & ipsi aliquid observabant: cujus quidem rei explicatione superfedere facile possumus, quum omnem prolixè rem expediverit *Aldus Manutius* de quæsit. per Epistol. lib. III, 9. Tom. IV. Thesaur. Crit. *Gruteri*. & ex eo præcipua excerpserit capita *J. Rosinus* Antiqu. Roman. lib. VI, cap. 7. ex quibus cupidus harum rerum cognitionem haurire facile potest.

§. X. Sciendum ulterius, de prodigio, ave, & omni, quod sub augurum cadebat disciplinam, non omnem augurem responsa dare potuisse; verum qui sine labe esset ac integer corporis, uti in præcedenti capite §. 5. audivimus ex *Plutarcho* & aliis: imò nec unum aliquem solum, sed universum simul collegium in rebus, quæ magni erant momenti, judicare oportuisse. Firmatur hoc verbis *Alexand. ab Alexand.* Sed tamen, inquit is, auguri sine collegio auspicia interpretari non licuit: totum enim collegium censere, & sententiam ferre decebat, si quid exquisitiùs interpretari vellent; si durior fortè casus ambiguae fuerit interpretationis, qui in dubium controversiamq; veniret: ad quos etiam de singulis prodigiis & portentis, quæ eorum foret prædictio, & an fædo vel felici exitu eventura essent, omnes tanquam ad adytum aliquem consultum ibant. *Genial. Dier.* libr. V, cap. 19. De rebus verò levioribus vel unum consuluisse sufficere putabant: qui, si inauspicatò aut avibus (ut loquebantur) non admittentibus rem suscipi dixisset, omittendæ ejus auctor sat certus habebatur. Auctor *M. Cicero* de Legibus: quid gravius, quàm rem susceptam dirimi, si unus augur ALIO DIE dixerit? lib. II, §. 31.

§. XI. Intercidisse autem plurima ex augurali disciplina ipsius jamdum *Ciceronis* tempore *Quinctus Frater* conqueritur, dum *Auspicia à Romanis Auguribus ignorata* dicit: & paulò post, multa *Auguria, multa auspicia*, quod & *Cato* ille sapiens quæsitus fuerit, negligentiam collegii amissa planè & deserta, astringit de divinat. l. I, §. 25. & 28. Addantur ipsius *M. Tullii* verba de leg. l. II, §. 33.

§. XII. Et hæc sunt, quæ de augurum officio liquent. Dolet *Aldus Manutius* libros penitus interiisse augurales, quorum apud *M. Cicero*. de divinat. libr. I, §. 72. Epist. famil. libr. III, 4.

it. 9. & 11. & alios plures frequens injicitur mentio; ut quænam propria eorum doctrina, quod fuerit officium accuratius inquirere jam nequeamus. De quæsit. per Epist. lib. I, 9. Tom. IV. Thesaur. Crit. J. Gruteri.

De modo nihilominus captandi ex avibus auguria quantum in Rerum Romanarum consignatoribus invenire nobis licuit, sequenti adducamus capite, quò superstitionem, cui ut maximè reverendæ adhæserunt religioni, aliquò noscimus modo. Reliqua quippe auguriorum genera explicatione multifariâ non indigent, quùm quodque suâ sponte pateat: ut, sicubi ex occurrente cane atro, aut canente gallinâ, conspectave mustelâ, vel etiam ex sternutatione aut palpitatione partium corporis agendorum successum annunciare libet, nullâ opus est peculiari observatione aut cærimoniâ, quæ in volatu avium perquam necessaria fuere. Lege, si placet J. Rosin. Antiq. Rom. lib. III. cap. 9. & in id Tb. Dempst. Augustin. Niph. de Auguriis l. I. capitibus aliquot primis. it. cap. 16.

CAPUT VII. & ULTIMUM,

De

MODO CAPTANDI AUGURIA, EX AVE VOLANTE.

§. I.

Captandorum ex avium volatu auguriorum hæc erat ratio:

Horis matutinis ejusdem diei, in quo grave aliquod expediendum erat negotium à mediâ nocte ad mediam lucem, (nam quando uno die & auspiciandum est, & id agendum, super quo processit auspicium. post mediam noctem auspicantur, & post exortum Solem agunt, inquit Aurelius Macrobius Ambrosius Theodosius in Saturnal. lib. I, cap. 3. & Alexand. ab Alexand. quùm certa dies auspiciis dicata esset, post mediam noctem ad mediam futuram diem licebat. Septimâ autem aut sextâ

sextâ diei horâ non licebat : namq; incipiente aut crescente die, non autem desinente iusta auspicia fuere. Genial. Dier. lib.V, cap. 19. Aul. Gell. Noct. Atticar. lib.III, cap.2. pag.m.85. m. Trahunt eò nonnulli verba illa Q. Horatii lib.III, od.19, vers.10.

Da noctis media, da, puer, auguris

Murene poculum!

Quasi nimirum mentione auguris tempus significaretur matutinum. quòd augures captaverint, aviumq; volatûs ac garrîtûs sub ortum solis observaverint; ad quòd usqve tempus convivaturi sînt Horatiani combibones: uti ex *Adr. Turneb. Adversar. lib.XVI, cap.11. fol. 532. ad Horat. l. c. cum Lambino notat C. Schrevelius pag. 209. b. 210. a. m.)*

ante Sextilem mensem (uti *Neapolitanus* docet *J. C. Tus*, rationem assignans, quòd aves imbecillâ tûm temporis sînt atqve morbide, vel pulli earum imperfecti, ut à Pontifice Maximo (*Metello* scilicet, juxta *Plutarchum* loco mox laudando, & *Augustin. Niph. de Augur.*) vetitum fuerit, eò tempore de cælo servare. *Genial. Dier. lib.V, cap.19.* Addit hisce rationibus *Aug. Niphus*, quòd nonnullæ ob anni tempus devolarent aliò. *de Augur. lib.I, cap. 15. num.5. pag.34. f. Lege de utrisq; Plutarch. Charon. in Quæst. Roman. sive Problem. fol.273. Tom.II. operum.)*

in arce (vide *T. Liv. ab V.C. lib. I, cap. 18. aliosq; L. Cæl. Rhodig. auguritorium* vocatur *Leçt. Antiqv. lib.VII, cap. 29. de quo & C. Barthius in Adversar. Comm. lib.II, cap.12, col.100. augurale C. C. Tacito Annal. lib.II, cap.13. §.p. auguralis ara* idem meminit *Annal. lib. XV, cap. 31, §. 1. J. Lipsio auguraculum* dicitur ad *lib.II. Taciti l. c. super quibus legatur Janus Rutgersius Leçtion. Var. l. b. III, cap.20. pag.366. 367. Confer, si placet, B. Brisson. de solenn. Pop. Roman. Formul. l. b. I, pag.124. pr. Adr. Turneb. Adversar. lib. XX, cap. 35. fol. 714. qui locum captandorum auguriorum in *Capitolio* collocat. à *lin.47. Augustin. Niph. de Augur. lib.I, cap.12. pag.31. pr. Andr. Domin. Flocc. de Potestat. Rom. lib.I, cap.4. pag.153. f.)**

sedebat (ne scilicet mobilitate corporis animus quoque va-

willaret, ut ait *Cbristoph. Landinus* ad *P. Virgil. Æn. lib. IX, vers. 4.*
ubi Poëta dixerat,

-- -- -- -- *fortè parentis*
Pilumni Turnus sacratâ valle sedebat.

fol. m. 276. 2. m. edit. Venet. anno 1493. excusæ. Consule de hoc
T. Liv. ab *V. C.* lib. I, cap. 18. *P. Virgil. Æn. VII, 187.* & ad eum ex
Plutarcho, Sophocle, Cyrillo, Servio, Varrone & Paulo lectu non in-
digna *Job. Lud. de la Cerda* fol. 36. B. C. D. 2. *B. Briffon.* de sol.
Pop. Rom. form. libr. I, pagin. 62. pr. *Fr. Taubm.* ad *P. Virgil.*
Æn. IX, 4. pag. 861. a. f. & *Serv.* *ibid.* fol. m. 276. i. f.)

aut cubabat augur (observat hoc approbatq; *B.*
Briffonius libro allegato p. 125. f.)

indutus lanâ (quæ erat toga duplex, amicus augura-
lis, de multâ lanâ, à Græco *χλαῖνα*, coloris dibaphi: uti descri-
bitur à *Frid. Taub.* ad *P. Virg. Æn. IV, vers. 262.* pag. 579. a. 2. *Jac.*
Pontan. in *lymb.* ad l. c. col. 1165. *Servio* fol. m. 190. 2. *J. Lud. de la*
Cerda fol. 428. b. 2. f. *Dionys. Gothofred.* ad *M. Cicer.* in *Bruto*
§. 56. *J. Rosin.* *Antiqv. Roman.* lib. V, cap. 31. pag. 552. m. *Alex.*
ab Alex. *Genial. dier.* lib. V, cap. 19. *Lud. Cæl. Rhodigin.* *Antiqv.*
Leçt. lib. XVI, cap. 10. fol. m. 597. pr. *J. C. Scalig.* *Exercitat.* ad
Hieron. Cardan. de subtilitate CCCXXX, section. 14. pagin. m.
999. pr.)

aut trabeâ (ex purpurâ & cocco quæ constabat, & hâc
ratione à Consule, Equite, & Rege discernibat augurem: eo-
rum namq; alios referebant colores, quantum vis ad eundem
confectæ modum: vide ex parte jam citatos, & præter eos *H.*
Salmuth. ad *Gvid. Panciroll.* *Rer. Deperdit.* lib. I, tit. 45. pag. 217. b. f.
Servium Maurum ad *P. Virgil. Æn. VII, vers. 188.* fol. m. 284. 2. m.
ubi Poëta:

Ipsè Quirinali litno, parvâq; sedebat
Succinctus trabeâ.

Job. Lud. de la Cerda ad l. c. fol. 101. b. 2. f. 102. 1. & ad lib. XI, v. 334.
fol. 591. b. *Frid. Taubmann.* pag. 769. a. 2. *Ald. Manut.* de quæsitis per
epist.

epist. lib. II, epist. 3. pag. 297. Tom. IV. Thes. Crit. Gruteri. Jac. Mas-
sen. Palæstr. Styl. I. IV, c. 38, §. 4. p. 162. f.)

capite velato (quod & in aliis sacris moris erat, ne
scil. alienis turbatus oculos rebus sacra faciens totus vacare rei
divinæ prohiberetur, à multis retrò observatum sæculis: ut ex
P. Marone patet, quando *Laocoonta* describit, ubi spinis ingenti-
bus ab angvibus ligatus, fuerit

Perfusus sanie vittas.

Æn. lib. II, vers. 221. 296. & vers. 430. Et sequenti libro v. 369.

Hic Helenus castis primùm de more juvenis

Exorat pacem divùm, vittasq; resolvit

Sacra capitis. -- -- --

addens mox vers. 405.

Purpureo velare comas adopertus amictu,

Ne qua inter sanctos ignes in honore deorum

Hostilis facies occurrat, & omina turbet.

Hunc socii morem sacrorum, hunc ipse teneto,

Hæc casti maneant in religione nepotes.

Lege ad eum locum *Com. D. J. Juv. Sat. VI*, v. 389. 390. ubi vide *Do-
mit. Calderin. f. 54. 2. f. edit. Venet. 1481. it. Adrian. Turneb. Adversar.
lib. IV, cap. 22. f. 134. lin. 18. J. J. N. Scheck. Observ. Præmefs. 10. in
Thes. Crit. J. Gruteri Tom. IV. Andr. Domin. Flocc. de Potest. Ro-
man. lib. I, cap. 4. pag. 153. f. Pompon. Lat. de Sacerdot. Rom lib. II,
cap. 5. p. 232. pr. G. Elmenhorst. ad Arnob. adv. Gentes I. III, f. 80. m.
Et, si aliarum gentium ritus advocare liceret, ipsos adducere-
mus Judæos, quos in hodiernis adhuc precibus eundem reti-
nere modum obvelandi caput, auctor est J. Buxtorff. in Synagog.
Judaic. cap. X, pag. 221. f. & in appendice post Judicem p. 4.*

baculo augurali, quem lituum vocabant,
(incurvum, & leviter à summo inflexum bacillum, uti ab ipso
M. Cicerone describitur in de divinat. I, §. 30. in icone verò nobis
exhibetur à Joh. Rosin. Antiq. Roman. lib. III, cap. 9. *Scipionem*
appellat C. C. Plinius Histor. Natural. lib. XXIIIX, c. 2. Vide am-
plius T. Liv. lib. I. ab V. C. c. 18. P. Virgil. Æn. I. VII, vers. 57. ibiq;
Servium fol. m. 248. 2. pr. Æl. aut Tiber. Donat. & Christoph. Lan-
din. f. 249. I. pr. Fr. Taubman. p. 769. a. 2. pr. Joh. Ludov. de la Cerda

fol. 36. E. 1. A. B. 2. *Job. Lud. Viv.* ad *S. Aur. Augustin.* de Civit. DEI lib. XIIX, cap. 15. lit. n. pag. 584. *Andr. Domin. Flocc.* de Potest. Roman. l. b. I. cap. 4. p. 153. f. *Pompon. Lat.* de Sacerdot. Roman. lib. II. c. 5. p. 272. pr. *Aurel. Macrob. Ambros. Theodos.* Saturnal. lib. VI, c. 8. p. 844. m. 489. pr. *Aul. Gell. Noct. Attic.* l. V, c. 8. *Jac. Masen. Specul. Imag. Verit. Occultæ* l. III, c. 6. p. 316. *Wolfg. Laz.* in Commentar. Reip. Rom. l. III, c. 12. f. 339. m. f. 340.

quia manu non licebat (uti apud laudatos Scriptores plerosq; omnes habetur: quibus adjungi potest *Wilb. Godelevæ.* ad *T. Liv.* l. I, c. 18. p. 15.)

cæli regiones designabat, quæ tēpla audiebant (de his *Alex. ab Alex.* Gen. Dier. lib. V. *And. Domin. Flocc.* l. c. *Pompon. Lat.* ibid. *T. Livius*, ubi supra. *B. Briffon.* de Sol. Pop. Rom. form l. I, p. 122. pr. *Onuphr. Panvin.* l. II. de script. Romæ f. 160. f. *Augustin. Niph.* de Augur. l. I, c. 12. p. 31. pr.)

aut effata (erant enim *effari* & *affari* propria auguralis scientiæ vocabula, ut præter *B. Briffon.* loc. alleg. legimus ap. *Fr. Taubman.* ad *P. Virgil. Æn.* l. II, vers. 692. p. 280. 281. ad l. III, v. 463. p. 532. ad VI, v. 197. p. 696. ap. *Servium* ad *P. Virgil.* f. m. 223. a. m.)

Et hoc dicebatur capere (vid. *Fr. Taubman.* ad *M. Plaut. Menæchm.* act. I, sc. 2. v. 54. ad *P. Virgil. Culic.* v. 389. p. 132. a. 1. *Jac. Pontan.* ad *P. Virg. Æn.* l. I, vers. 400. col. 848. *B. Phil. Paræi Lex. Crit.* pag. 167. *Adrian. Turneb.* Adversar. l. XXX, cap. 29. col. 1186. lin. 47.

cujus rei verba solennia ex Josephi Scaligeri emendatione hæc habemus ap. J. Rosin. III, cap. 8.

ex *Varrone*: TEMPLA. TESQVAQVE. INCITA. SUNTO. QVÆ. AD. EGO. CASTE. LINGVA. NUNCUPAVERO. OLLA. VETER. ARBOR. QVISQVIS. EST. QVAM. ME. SENTIO. DIXISSE. TEMPLUM. TECTUMQVE. ESTO. IN SINISTERUM. OLLA. VETER. ARBOR. QVICQVID. EST. QVOD. ME. DIXISSE. SENTIO. TEMPLUM. TECTUMQVE. ESTO.

ESTO. IN. DEXTERUM. INTEREA. CONCRETIONE.
CONSPITIONE. CORTUMIONE. UT. EIQVE. NECTIS-
SUME. SENSI. pag.281. f.282. pr.

§. II. *Maclatis postea sacrificiis* (de more sa-
crorum, uti ex *Fr. Taubm.* colligitur ad *P. Virgil. Aeneid. libr. III.*
vers. 369. *J. Rosin. III, 9.*)

*facie in orientem versa prospectuq; in Ur-
bem & agrum capto* (cujus rei gratia *adis Titum Clau-
dium Centimalum*, qui in *Caelio monte* habebat, demoliri jussum *M.*
Cicero refert, quod earum altitudo officeret auspiciis, de offic.
I. III, §. 66. De cetero adi *T. Liv. I. I, c. 18.* *Jac. Masen. Spec. Imag.*
Verit. Occult. I. I, c. 9. p. 37. pr. it. Palæstr. Styl. I. IV, c. 28, §. 7. p. 100.
m. f. Q. Horat. I. III, od. 27, v. 11. 12. ibiq; Schrevel. ex Torrentio p. 230.
a. m. f. aliosqve.

*Vota ad deos pro felici augurio precesq; fun-
debat, quæ, ne inter recitandum hæsitaret aut ti-
tubaret, vel aliquid omitteret, de scripto præ-
ibantur,* (juxta *Alex. ab Alex. Gen. Dier. I. V, c. 19. Aug. Niph.*
de Augur. I. I, c. 15, p. 34. Conf. *Q. Horat. Od. I. cit. D. 7. Juvenal.*
Sat. VI, v. 390. 391. Q. Curt. I. IV, c. 13, §. 15. C. C. Plin. H. N. I. XXIIIX, c. 2.
*J. Masen. Palæstr. Styl. I. IV, c. 28, §. 29. Verba recitat J. Ros. l. c. Quan-
tumvis non eadem usqueq; observata B. Briffon. extra arcem
scilicet adstruat in solenn. Pop. Rom. formul. I. I. pag. 122 f.)*

accensis luminaribus (Nam nisi luminaria accensa
adessent, sacerdotes non captabant auguria, inquit *Aug. Niphus I. I,*
*c. 15, num. 5. quoniam ita se habet lucerna ad sacerdotem, ut anima
ad deos, nam lux est velut is, qui intus est animus:)*

ventis non turbantibus (cujus gratia cognoscendi
accensa quoq; lumina ex *Plutarcho* idem asserit *Niphus*, quoniam
aves augurales non consistere quirent, flantibus ventis: ventos autem
flare.

flare, cognoscitur lucernis ac luminaribus accensis. l. c. Lucernas autem illas operite moris non erat, quum undequaque apertis ventorum flatus eò citius agnoscat, uti annotat *Plutarchus* in *Quæst. Roman.* s. *Probl.* Tom II. fol. 281. A. Et optimè explicat *Job. Pierius Valer. Bolzanius* in *Hierogl.* l. XLVI. de *Lucernâ* §. *Vita animusque.* fol. m. 340. B. edit. Basil. 1575.

facto ubique silentio (Garritus observandi ergo: uti fusè docet *B. Briff.* de solenn. Pop. Rom. form. II, p. 124. 125.

immotis oculis (Ne scil. alius rei aspectus, aut ut supra ex *P. Virgilio* adducebamus,

*Ne qua inter sanctos ignes in honore deorum
Hostilis facies occurrat, & omnia turbet,*

adde *Fr. Taubman.* ad *Æn.* l. VI, v. 197. p. 696. & ad libr. IX, v. 4. pagin. 861.)

cœlum intuebatur serenum, (Nam turbido non licebat. hinc in augurio cygnorum *Æneæ* oblato *Maro,*
*Ætheria quos lapsa plagâ Jovis ales aperto
Turbabant cœlo.*

Æn. l. v. 398. i. e. *sereno*, ut uno ore *Commentatores.* Trahunt eò nonnulli verba *Q. Horatii Od.* l. III, 27, v. 9.
Ita quando ap. *M. Plantum* *Epidic.* act. II. sc. 2. v. 1. & *Pseud.* act. II, sc. 4, v. 72. *liquidi* mentio fit *auspicii*, alio sensu accipiendum non est. lege *Fr. Taubm.* ad utrumq; locum pag. 492. a. 1. & 998. a. 2. *G. Elmenhorst.* ad *Arnob.* advers. Gentes l. III. it. *Alex. ab Alexand.*
Adr. Turneb. *Adversar.* l. XVI, c. 10. col. 530.

*expectans, unde & quæ avis se offerret non
ulcerata:* (Sicuti namq; augurem, ita avem quoq; auguralem absq; tæbe esse decebat. vide Cap. V, §. 5. ex *Plutarcho.*

dicebaturq; augurari: (Notanda hîc verborum *auguro* & *auguror* differentia, quam *Servius* assignat: quod illud deno-

denotet, præfagio mentis futura cognoscere; hoc verò ipsa designet auguria. ad *P. Virgil. Æn. VII*, vers. 273. fol. m. 250. 1. f. Illo usus est *M. Cic. de republ. lib. IV*, citante *Nonio. v. J. L. de la Cerda* fol. 84. c. 2. *Fr. Taubm. ad M. Plaut. Cistell. act. IV*, sc. 2, vers. 26. pagin. 463. B. 2. f. *Phil. Pare. Lexic. Crit. p. 233. 2. pr.*)

aut de cælo servare. (Sæpissimè hæc in *M. Tullii oration. & aliis scriptis* occurrit formula, à qua *aves servatas* dictas legimus ap. *B. Briffon. de Solenn. Pop. Rom. formul. lib. I*, pag. 122. m. v. *Fr. Taubm. ad P. Virgil. Æn. lib. VI*, v. 107. p. 696. B. 2. *G. Elmenhorst. ad Arnob. f. 62.*)

§. III. *Oblato ergò uno augurio, dum per simile confirmaretur vel tolleretur, præstolabatur augur*: (Poterat quippe per sequens, si majoris fuerit ponderis, rescindi prius: sin verò per alterum confirmaretur, in majorem ei tribuebant fidem. Res ex historiis clara. vid. *Cic. de divin. l. I*, §. 106. *de Mario. De Ænea P. Virg. Æ. II*, in fine. ibiq; *Fr. Taubm. pag. 480. & ad Æn. II*, v. 78. p. 817. a. 1. *Serv. & Landin. fol. m. 161. 2. pr. 162. 1. m. J. L. de la Cerda f. 257. A. B. 2. & ex Jac. Pont. symbol. G. Schrevel. p. 390. b. f. J. Palmer. Spicileg. p. 616. 617. Tom. IV. Thefaur. Crit. J. Gruteri. August. Niphus de Augur. libr. I, cap. 1, p. 1gin. 4. pr.*)

quò impetratò (Ita namque, quæ eveniebant optata, nominabantur: quæ verò non poposcerant. Oblativa, uti docet ex *Passerat. ad S. Propert. Fr. Taubm. ad M. Plaut. Pœnul. Act. V*, sc. 2. v. 14. pag. 1097. Vide eum ad *P. Virg. Æn. VI*, 190. p. 696. b. 1. & ad *l. XII*, v. 260. p. 1031. a. 2.

è templo surgens, abibat (Nata ex in vulgi parœmia, *extemplò*. Refer huc *Ænean*, quando à columbis ramus monstratus esset aureus,

*Corripit extemplò Æneas, avidusq; refringit
Cunctantem.*

ap. *P. Virgil. Æn. VI*, v. 210. ubi lege *Serv. fol. m. 233. 1. m. it. ad Æn.*

II, 699. fol. 162. r. m. *Fr. Taubm.* ad loc. utrumq; p. 281. B. I. 697. a. 2.
it. ad *M. Plaut.* Epid. V, 2, 19. p. 531. b.

*Et sicubi aqua offerretur, haustâ manibus
vota inter preces concipiebat, ut perseveraret
auspicium, quod interventu aquae solvi aliàs
credebatur.* (Confer de hoc *Fr. Taubm.* ad *P. Virgil.* *Æn.* lib.
II, 699. pag. 481. *Serv.* ad lib. IX, v. 4. fol. m. 554. c. *Jac. Pont.* ad l. c.
col. 1830. c.)

Claudit his ipsis verbis Auguriorum captandorum ratio-
nem *Jac. Masenius* in *Palæst. Styl.* l. b. IV, c. 28. §. 7. p. 100. m. Iis &
nos, quantum ad præsentem scopum, hanc claudimus exerci-
tionem: rimati si non quoad fieri debuit, quoad potuit ta-
men, augurale sacerdotium: mirantes, non verò ad-
mirantes horrendam superstitionem.

✻(***)*✻

PARALIPOMENA.

I.

*Qui ex avium volatu, incertus quum sit ipse,
certi quid de exitu negotiorum haberi
potuerit?*

§. I.

A Vibus auguralibus divini quid inesse vulgus ethnicorum
credidit, ac eâ de causâ deorum de actionibus hominum
scire voluntatem, quod iis proximiores sint quàm nos mortu-
les. Patet hoc ex loco *P. Ovidii Fastor.* l. I, v. 441.

*Intacta fueritis aves, solatia ruris,
Asuetum silvis, innocuumq; genus,
Qua facitis nidos, & plumis ova fovetis,
Et facili dulces editis ore sonos.*

Sed

*Sed nil ista juvant, quia lingua crimen habetis,
Diiq; putant mentes vos aperire suas:
Nec tamen hoc falsum: nam diis ut proxima quaeque
Nunc pennâ veras, nunc datis ore notas.
Tuta diu volucrum proles, tum denique caesa est,
Juveruntq; deos indicis exta sui.*

Consule de hoc negotio Ger. Joan. Voss. Theolog. Gentil. lib. III, cap. 98. pag. 1261. pr. Tb. Dempster. ad J. Rosin. lib. III, c. 8. p. 277. b. f. J. L. de la Cerda ad P. Virgil. Æn. I. X, v. 177. f. 453. D. E. I.

§. II. Prudentiores tamen, & quæis

De meliore luto finxit præcordia Titan,

opinionem illam nullo modo stare posse videntes, ope divinâ volatûs avium dirigi ac imperari auspicia præbenda censuerunt. Elegans Ammiani Marcellini lib. XXI, quem adscripsisse non pigebit: *auspicia & auguria non volucrum arbitrio, futura nescientium, colliguntur; (neque enim hoc vel inspiens quisquam diceret;) sed volatus avium dirigit Deus, rostrum sonans, ut prætervolans pinna turbido meatu vel leni futura præmonstret: amat enim benignitas Numinis, seu quòd merentur homines, seu quòd tangitur eorum affectione, his quoque artibus proderet quæ impenderent.* Habetur ap. Tb. Dempster. & Gerard. Joan. Voss. l. c. quorum hic exemplis quibusdam illustrat. Eò tendunt & M. Tullii verba hæc: *Eadem efficit in avibus divina mens: ut tum hæc tum illuc volent alites, tum in hæc tum in illa parte se occultent: tum à dextra, tum à sinistra parte canant oscines. nam si omne animal ut vult, ita utitur motu sui corporis, prono, obliquo, supino, membraq; quò vult flectit, contorquet, porrigit, contrahit, eaq; efficit panè quàm cogitat: quanto id deo est facilius, cujus numini parent omnia?* de divinat. I. I, §. 120. Vide ulterius J. H. Bœcler. Dissertat. Acad. IV, cap. I. p. 180. Lud. Cal. Rhodig. Lect. Antiq. I. VII, c. 29. fol. m. 270. f. Augustin. Niph. de Augur. lib. I, cap. 6. Fovisse hanc opinionem Theophrastum & Themistium Valerium & Pythagoræos laudatus modò refert Niph. cap. XVII. Mercurius Trismegistus Demonem appellavit: Porphyrus modò Cacodemonem, si bona; Cacodemonem si mala portenderentur, consentiente Plotino Jamblicioque vocavit, velut idem narrat cap. XIX.

§. III. A Luna moveri aves *M. Varro* prodidit. *Astronomi* verò quidem *Ægyptii* stellam errantem, seu de quinque illis Planetis unam arripere sategerunt in causam auguriorum, quem ad modum ap. *Niph.* habetur cap. XIX. XX.

§. IV. Ratione sitûs nostri accipienda vult *Plutarchus*, ut quæ nobis dextra sint, adversa, quæ verò sinistra, prospera: in quæst. Roman. s. probl. Tom. II. f. 282. D. E. de qua re in *paralipom IV. Niph.* l. I, c. 12. *Astronomi* ex sitibus cœli judicare malunt, ut quæ in ortum vergant, bona sint: quæ verò in occasum, secus cadant. *Niph.* c. 13. p. 31. 32.

§. V. C. tamen *Plinius* meliorem fovet sententiam: quòd scilicet in se res bonum portendant neque mala; verum ostentorum vires, & in nostra potestate esse, ac prout quæque accepta sunt, ita valere: in augurum quippe disciplinâ certò constetisse dicit, neque diras, neque ulla auspicia pertinere ad eos, qui quæque rem ingredientes, observare ea negaverint, quo munere divina indulgentiæ majus nullum esse putaverint. *Hist. Natur.* lib. XXVIII. cap. 2. lit. O. Vid. *Niph.* cap. V, VI, XI.

§. VI. Jam verò ex ipsius *M. Varronis* sententiâ ociosi ac feriati forent dii, si corniculæ consilia crederent: ex *M. Senecæ* mente autem nimis pusillæ rei ministri essent, si avium pennas dirigerent: nec *Stoicis* placuisse singulis avium cantibus interesse Deum; neque enim decorum, nec diis dignum esse narrat *M. Cicero* de divinat. lib. I, §. 118. Stare ergò recensitæ ambæ primæ nequeunt opiniones. Reliquarum unaquæque suam equevidem mereretur confutationem, nisi eo nos sublevavisset labore *Niphus Augustinus* in II. de auguriis libro: ubi non iudicium modo de singulis fert, verum etiam certis contra illas insurgit rationibus, lecta quæ haud indigna adducit: exscribere eum minimè sedet.

§. VII. Animadvertens causam auguriorum non dari posse *Q. Cicero*, ad experientiam se recipit, ac, quum à multis retrò sæculis sit observatum, fidem eis derogari dissvadet, causasque curiosè inquiri non vult. *Quarum quidem rerum* (inquit, somniorum, vaticiniorum, sortium &c.) *eventa magis arbitror, quàm causas quæri oportere. Est enim vis & natura quædam, quæ tùm observatis longo tempore significationibus, tùm aliquo instinctu insla-*
tuq;

tuq; divino futura prænunciat : quare omittat urgere Carneades, quod faciebat etiam Panætius, requirens, Jupiterne cornicem à leua, corvum à dextra canere jusisset? Observata sunt hæc tempore immenso, & significatione eventus animadversa & notata : Nihil est autem, quod non longinqvitas temporum excipiente memoriâ prodendisq; monumentis efficere atq; asserere possit? Hæc ejus est de divinat. lib. I, §. 12. sententia, quam & §. 29. ita defendit, quòd tametsi causas non afferant, cur res sint eventurae, enuntient tamen eventuras nisi provideris. Confer ejusdem libri §. 4. 85. 86. 109. it. August. Niph. de Augur. l. I, c. 9, p. 12. f.

§. IIX. Quod si tamen cuilibet crederemus eventui absque peculiaris causæ demonstratione, prohi Dei hominumq; fidem, quantum oberraremus seductionis tenebris! quantum seduceremur mali spiritûs præstigiis! Rectè quin ergò *M. Tullium* fecisse putemus? qui nec *Germano* fidem in hac re adhibuit, philosophi non esse perhibens, causam, cur quid fieret, non querere. quem ulterius ibidem evolvere non pœnitebit, l. II, §. 46. 47.

§. IX. Veritati propior *Apuli Madaurensis Platonius*, qui *dæmonem aliquem præpetum gubernandorum, aut oscinum erudiendorum, vel fulminum jaculandorum provinciam gerere statuit*, in libr. de deo *Socratis* pag. 45. edit. *Francofurt*. Quod ubi sensu Christiano acceperimus, & omnis malitiæ autorem pro auguriorum inventore, auctore, ac directore agnoscerimus (uti capite II, §. 1. innuimus:) anxii in ejusmodi causæ inquisitione operosè ulterius non sumus: pro certo habentes, simiam illam rerum divinæ, ut in plerisque rebus (consule *Fr. Taubman*. ad *P. Virgil. Ceir.* in præfat.) ita, quod prædictiones concernit, suas gentibus instillavisse seductiones. Lege *Rodolph. Goelen. Astrolog. General.* lib. I, cap. 1, pagin. 1, f. 2. pr.

II.

Quantoperè damnanda augurii disciplina?

Quùm pessimum adeò agnoscant auguria autorem ac patronum meritò à quovis cordato ac Christiana mentis homine rejiciuntur. Imò nec soli hoc faciunt; verùm inter ipsos Ethnicæ religioni addictos plurimos habemus, de quorum contemptu auguriorum abundè constat. De *Hectore* Iliad. XII. De *C. J. Cesare*, in ejus vitâ, *C. Sveton. Tranquill.* cap. LIX. ibiq; in notis *J. Schild.* pag. 69. De *Appio Pulchro* autor laudatus in *Tiber.* cap. 2. ubi lege *J. Schild.* pag. 28. 29. *M. Cic. de Nat. Deor.* lib. I, §. 7. præprimis *M. Tullius* toto de divinatione secundo libro, ubi omnia diluit, quæ in primo *Quintus Frater* attulerat. Conferri possunt sequentes: *P. Virgil. Æn.* libr. IV, v. 328. ibiq; *Christ. Landin.* fol. 282. 2. m. *L. An. Seneca* Quæst. Natural. libr. II, qu. 32, fol. 788. m. *M. An. Senec. Svasor.* III, fol. 31. m. & ibid. ex *Cicerone Andr. Schottus* fol. 32. b. m.

Ex Christiana religionis asseclis verò *Flav. Joseph.* lib. I. de Antiq. Judæ. contra *Appion.* pag. m. 833. à lin. 13. *S. Aurel. Augustin.* lib. I. contr. Academ. cap. 7. Tom. I. & de doct. Christi. lib. II, c. 23. it. sermone CCXL. Tom. X. fol. 1123. *Job. Ludov. Viv.* ad eundem de Civitate Dei lib. II, cap. 25, lit. D. pag. 258. m. ad libr. III, cap. 21. lit. k. p. 343. ad lib. IV, cap. 30. lit. a. p. 474. *Michael Piccartus* in *Pericul. Critic.* cap. VI, pag. 25. *Des. Eras. Roterod.* Chili. adag. meliores nancisci aves. fol. 597. *Reinhar. Lotich.* ad *Aphthonii* Sophist. pag. 74. *Augustin. Niph.* de Augur. lib. I. præfat. lib. II, præfat. & capp. aliquot. *Geverb. Elmenhorst.* ad *Min. Felic. Octav.* fol. 18. *Polydor. Virgil.* de Inventor. Rer. lib. I, cap. 24. pag. 48. m. f. *L. Cal. Rhodigin.* Antiquar. Lectio. lib. II, cap. 12, fol. m. 48. f. *Philipp. Camerarius* in operis horar. succisiv. Centur. III, cap. 6, pag. 20. m. *Petrus Marsus* ad *P. Terent.* Phorm. act. IV, sc. 4, vers. 1. citante *C. Schrevelio.* *Gerard. Joan. Vosius* (ex *SS. Scripturâ*, *Cyrrillo Catech.* I. pag. 513. edit. *Morell.* anno 1608. *Gaudentio* in *Exod.* tract. IV. *Petro Chrysologo* Sermon. XIIX. & *Zenone Veronensi* sermone de Jo-

na pag. 1261. m.) in Theolog. Gentili lib. III, cap. 98. Job. Lud. de la Cerda (adducens Plutarchum de defect. oraculor. it. de Placit. Philosophor. lib. V, cap. 1. Xenophanem, Epicurum, Platonem in Timæo, Clementem in $\omega\epsilon\theta\tau\epsilon\pi\eta$. Lactantium, Eusebium contra Hierocl. Nazianzen. contr. Julian.) ad P. Virgil. Æn. I, vers. 397, Tom. III, fol. 78. a. 1. b. 1. Job. Henric. Bœcler. in Commentar. ad Cornel. Nepot. pag. 22, 23. editore J. A. Bosio. it. in Dissertation. Academ. IV, cap. I, pag. 180. m. f. Caspar Barthius Adversarior. Commentar. lib. LIII, cap. 12. col. 2501. 2502.

III.

Quamdiu Augurum Romæ floruerit Collegium?

TAm inde ab Urbe Conditâ floruisse in eâ augurum collegium, & tandem ex quindecim constitisse viris, capite audivimus II. & III. Mansit ille dein collegio numerus ad Theodosii Senioris Imperatoris Augusti usque tempora: qui religione Christi salvificâ omnia jamdum occupante, veterèqve dæmonum cultû sensim abrogato, $\tau\eta\varsigma\ \iota\epsilon\rho\acute{\upsilon}\varsigma\ \acute{\alpha}\gamma\iota\varsigma\acute{\epsilon}\iota\alpha\varsigma\ \acute{\epsilon}\nu\epsilon\pi\acute{o}\iota\eta\sigma\epsilon\ \pi\acute{\alpha}\sigma\iota\upsilon\upsilon\ \omicron\lambda\iota\gamma\omega\rho\acute{\iota}\omega\upsilon\ \tau\eta\lambda\acute{\omega}\ \delta\eta\mu\omicron\sigma\acute{\iota}\omega\upsilon\ \delta\alpha\ \pi\acute{\alpha}\iota\lambda\omega\ \tau\omicron\iota\varsigma\ \iota\epsilon\rho\acute{\upsilon}\varsigma\ \chi\omicron\rho\eta\gamma\acute{\epsilon}\iota\upsilon\ \delta\epsilon\ \nu\eta\sigma\acute{\iota}\mu\omega\upsilon$ $\alpha\prime\ \pi\eta\lambda\acute{\alpha}\upsilon\omicron\upsilon\tau\omicron\ \mu\acute{\omega}\ \iota\epsilon\rho\acute{\epsilon}\iota\varsigma\ \eta\gamma\acute{\iota}\ \iota\epsilon\rho\acute{\iota}\alpha\prime\ \kappa\alpha\tau\epsilon\lambda\iota\mu\pi\acute{\alpha}\nu\epsilon\theta\ \delta\epsilon\ \pi\acute{\alpha}\sigma\eta\varsigma\ \iota\epsilon\rho\rho\epsilon\gamma\acute{\iota}\alpha\varsigma\ \tau\acute{\alpha}\ \tau\acute{\iota}\mu\eta\eta$. i. e. ex versione Joh. Leunclavii; contemptum sacri cultus in animis omnium excitavit, publicum sumptum ad sacrificia se suppeditaturum inficiatus: expellebantur utriusq; sexus sacerdotes, & fana sacrificiis omnibus destituta jacebant, uti loquitur Zosimus Histor. V. Tom. III. *Scriptorum Græcor. Roman. Histor.* fol. 814. edit. Sylburg. Adstipulatur Suidas de vitis Cæsarum, in Imperatore LIX. fol. 882. Tomi jamjam adducti. Adde Onuphr. Panvin. in descript. Romæ lib. II, fol. 162. pr.

IV.

Quodnam, & quamobrem augurium vocaverint dextrum aut sinistrum?

Singulare hoc Romanis fuisse auguribus, ex collatione scriptorum novimus, ut quæ fausta essent auspicia, sinistra nomina-

minarent : dextra verò quæ secus caderent : aliter ac aliæ fecere Gentes, uti ipse docet *M. Cicero*, quando nimirum apud *Ennium* dicitur,

Cum tonuit levum benè tempestate serenâ,
contrarium in *Homero* legitur : ubi

Prospera Juppiter his dextris fulgoribus edit.

de divinat. lit. II, §. 82. Hanc autem opinionis suæ Romani reddebant rationem : de rebus humanis loquentibus sinistrum pro minùs auspicato accipi : exempla ubivis in promptu : ap. *Q. Horat. Sat. lib. II, 7. vers. 87. P. Virgil. Ecl. I, 15. Des. Erasm. Chili. fol. 751. a. m. M. Cic. l. c. Dextrum verò boni esse ominis : ut Dextro Hercule, dextro tempore, & id genus alia. Q. Horat. Sat. lib. II, 1. vers. 18. Erasm. Chili. fol. 215. Sin verò de iis, quæ divinâ quasi ope fieri decebat, sermo sereretur, inverso ordine faustum eam propter causam nominabant, quod respicientibus nos superis dextra sint, quæ nobis sinistra, & quæ nos pro dextris habeamus, ad lævam illi habeant. Frequens ejus significatûs apud optimos Scriptores mentio. *P. Virgil. Ecl. IX, vers. 15.**

Ante sinistra cavâ monuisset ab ilice cornix.

confer. *Æn. III, vers. 693. & lib. IX, 631. M. Plaut. Asinar. act. II, sc. 1, vers. 12.*

Picus & cornix est ab lævâ, corvus porrò à dextrâ,
Consuadent !

(Corvum scilicet à dextra parte boni esse putabatur ominis, secus ac aliæ volucres. v. *Anton. Mancinell. ad P. Virgil. Ecl. I, vers. 15. fol. 2. i. m. edit. Venet. 1493. Adr. Turneb. Adversar. lib. VI, cap. 26. f. ult. fol. 202. Fr. Taubm. ad M. Plaut. Adular. act. IV, sc. 3, vers. 1, pag. 217, B. 1. ad Epid. act. II, sc. II, vers. 2, p. 492. B.) V. Pompej. Fest. voce Sinistrum pag. m. 145 lin. 1. Dionys. Gothofr. ad M. Cic. de divinat. lib. II §. 43. August. Niph. de Augur. lib. I, cap. 12, pag. 30. L. Cel. Rhodig. Antiqv. Lect. lib. I, cap. 10, fol. 171. m. G. J. Voss. Theolog. Gentil. lib. III, cap. 98, pag. 1260. f. Phil. Parei Lexic. Critic. pagin. 133. 2. f. Christoph. Landin. ad P. Virgil. Æn. libr. II, vers. 691. & 693. fol. 162. i. m. Servium
ibid.*

V. Apud

Apud quasnam alias gentes floruisse constet auguralem disciplinam?

DE iis, apud quas ante jacta Romæ fundamenta ars illa flourit divinatoria, ut nihil afferamus hinc loci, quum factas multas nominatim in capite protulerimus secundo, alias jam quibus ea in usu fuerit observatio, videamus: nam certò constat, & Romanæ Majestatis tempore, & collapsâ eâ ad hodiernum usque tempus avium præprimis præfagia plurimis studiosè investigata.

Apud *Macedonas* optimum invenimus augurem ac vatem, *Aristandrum*, de quo *Q. Curtius* lib. IV, cap. 10, §. 26. lib. V. cap. 4, §. 2. lib. VII, cap. 7. §. 8.

De *Lacedemoniis* *Q.* refert *Cicero*, regibus suis augurem assessorem dedisse & Senibus; uti *Consilium publicum* vocabant, auguremque interesse volebant. de divin. lib. I. §. 95. adde *L. Cal. Rhodig. Lect. Antiqu.* lib. XIIII, cap. 25. fol. 708. f.

Athenienses quoque itidem ut *Lacedemonas* omnibus semper publicis consiliis divinos quosdam sacerdotes, quos *mantas* vocaverint, adhibuisse, ab eodem *M. Cicerone* edocemur, & *Rhodigino Calio* l. c.

Gallorum Druidas, *Persarumque Magos* ibidem habemus §. 95. *V. Leonb. Coque. ad S. Aurel. Augustin.* de Civit. Dei lib. VII, cap. 35. lit. V. pag. 706. *Modernos verò Persie* incolas ex augurio quodam defunctorum statûs, dum dexter vel sinister eruitur ab avibus oculus, cognosci persuasos esse, dum demortua corpora avibus muro applicata exponunt, testatur *Ad. Olearius* in *Itiner. Persic.* lib. V, cap. 6. fol. 562. 563.

De *Germanis* ne multa dicamus, evolvatur *C. C. Tacitus*, in eo quem de illis scripsit libello cap. X. & in id *Commentar. Ampliss. DN. Præsidis* pag. 171. 172. & cap. XXXIX, §. 2. *Salvian.* de *Gubernat. Dei* lib. pag. 197. edit. *Rittershus. C. Barthius Adversar. Commentarior.* lib. LIII. cap. 7. col. 2736. f.

Britannicum ducissæ Boudicæ augurium qui legere satagit, adeat Epitomatores Xiphiloni Dionem fol. 814. Tom. III. Script. Roman. Histor. Græc. supra citat.

Sinenses verò ex ave, quæ Phœnix nonnullis dicitur, adventante fausta pro Rege suo prælagire omina, narratur ab Erasmo Francisci in Ost. West-Indischen, Sinesischen Lust, und Stats-Garten Tom. III, fol. 1604. a. f. b.

VI.

Quò augurum numerum multiplicare licuerit modo?

TRibus primis, quâ ratione quartus adiectus, ignorare se fatentem supra induximus *T. Livium*. Locum autem accuratius intuentes, invenimus licitam augendi sacerdotium augurale rationem eam fuisse, ut pari inter se numero multiplicarentur; cuius rei gratiâ quatuor illis quinque adiectos cap. III. superiùs probavimus: singulis itaque tribus tres præficiébantur tum temporis, & si in treis illas divisa regiones, *Ramnensium, Tatiensium atque Lucerum* permansit Roma eò temporis puncto, quo ad quindenarium à *L. Sulla* evehebantur numerum, quinque uni præfuisse credendum foret. Eandem sanè invenies cum nostra *T. Livii* sententiam lib. X. cap. 6.

VII.

Quinam augurali peritiâ inclaruerint?

A*Ccius Navius, de quo cap. V. §. 12.*
Agricola, uti in ejus vitâ Tacitus cap. 46. §. 6.
Aliterfis, apud Aug. Niph. de Augur. lib. I, cap. 10.
Amphiarus. M. Cic. de divin. lib. I, §. 88. de Leg. lib. II, §. 33.
Tantum. ad P. Virg. Æn. I, vers 100. Aug. Niph. lib. I. præf.
Amphiction. Idem pag. 23.
Amphilochus. cap. V. superiùs §. 6.

Anti-

Antipater. Niph. Præfat. lib. I.

Antiphon. id. cap. 9. pag. 22.

Apollo. vide cap. V. §. 13. P. Ovid. Metamorph. lib. II. fab. 9.

Apollonium Thyaneum addi volunt, cui hirundo aut passerulus
casum afini prope urbem nunciârit. legatur C. *Rhodig.*
Antiq. Leâ. lib. XVII, cap. 13. fol. 642. f. 643. pr. & lib. IX,
cap. 22. fol. 346. ex Hieron. ad Paulin.

Aristander. v. pæralip. V. it. Q. Curt. lib. IV, cap. 2, §. 14.
& lib. VI, §. 11. 12.

Calchas. Homer. Jli. II. M. Cic. de divin. I, §. 87. J. L. de la Cerda ad
P. Virg. Æn III, 176. Niph. lib. I, cap. 9.

Calenus. C. Plin. Hist. Nat. lib. XXIX, cap. 2. Niph. 16. cap. 5.

Caras. id. cap. X.

Chryssippus. apud eund. Præfat. lib. I.

M. T. Cicero. vid. cap. V, §. 6.

Claudius. ap. Cic. de divin. lib. I, §. 105.

Dejotarus. ap. M. Cicer. pasim.

Drusus. C. Tacit. Annal. lib. IV, cap. 36, §. 1.

Democritus. Niph. Præfat. lib. I. de Augur.

Diogenes Babylonius. ibid.

Divitiacus. M. Cic. de divin. I, §. 90.

Fabius. C. Plin. Hist. Nat. lib. VII, cap. 48.

Germanicus. vid. cap. V, §. 6.

Gracchus. ibid. it. ap. Ciceron. de divin. I, §. 23. Niph. præf. lib. I.

Helenus. P. Virgil. Æn. III, 324. M. Cis. de divin. I, §. 89. de
Leg. lib. II, §. 33.

Hercules. Niph. cap. X, lib. I.

Horatius, ut ipse testatur lib. III, od. 27. vers. 8.

Hylas. Niph. lib. I, cap. 10.

Julius. C. Tacit. Histor. lib. IV, cap. 69, §. 1.

Lentulus. id. Annal. lib. III, cap. 59, §. 1.

Lencadim. Niph. Præfat. lib. I.

Mar-

Marius. *M. Cicer.* de divin. lib. I, 106.
Marsus. *ibid.* §. 132.
Melampus. *Dempster.* ad *J. Resin.* lib. III, cap. 8. pag. 276. a.
M. Cic. de leg. lib. II, §. 33.
Mopsus. cap. V, §. 6. *M. Cic.* *ibid.*
Numa Pompilius. nullâ indiget probatione.
Pharnaces. *Aul. Hirt.* *Pansa* de bell. *Alex.* pag. 396.
Phimon. *Niph.* cap. X, lib. I.
Polybus. *M. Cic.* de divin. I, §. 89.
Polydamas. *Homer.* *Iliad.* XII, *Niph.* l. c.
Posidonius. *Cicer.* de divin. *Niph.* præf. lib. I.
Pythagoras. *Cic.* de divin. I, §. 5.

Rhamnes. cap. V, §. 6.
Romulus & Remus. Nota res.

Scævola Niph. lib. II, cap. I.
Tages, ut idem vult præfat. lib. I.
Tanaquil. apud *T. Liv.* lib. I, ab *V. C.* Aliam portenti cujusdam
interpretationem ex *C. Plinio* (*Histor. Natur.* lib. XXXVI.
cap. 27. in fine) lege ap. *Georg. Vallam* in *Commentar.* su-
per *D. J. Juvenal.* *Satyr.* VI. vers. 567. fol. 59. a. 1. f. edit.
Venet. 1491. excus.
Tiresias. *M. Cic.* de divin. I, 88. *Niph.* l. 1.
Tisameas } *ibid.*
Tyburnus. }
Veetius vel Vettius. *L. Cal. Rhodig.* L. A. lib. XXVII, cap. 8. fol.
m. 1031. in *Censorin.* de die Natal. cap. XVII. ibique *Fr.*
Lindenbruch. *Niph.* præfat. lib. I.
Umbrinius. ap. *Niph.* pag. 2.

Errata quædam.

CAP. II, §. 1. lege Phryges. §. 2. lege sacratu. CAP. IV, §. 1. lege
Fetialibus. §. 7. Romanorum. CAP. V, §. 5. Reipublicæ. it. gere-
bant. CAP. VI, §. 3. lege fab. 14, vers. 83. §. 7. optemperanto.
CAP. VII, §. 1. spiris. *Paralip.* I, §. 2. lege Elegans locus. *ibid.*
antè pariè. it. Calodæmonem. §. 9. Apulejus.